

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Catalunya espera que cadascú farà el seu deure.

El nostre Parlament i la nostra política

Han estat molts anys que el poble de Catalunya vivia només de la il·lusió de governar-se ell mateix. D'ara endavant caldrà que d'altres il·lusions ens sostinguin i ens esperonin. La inauguració del primer Parlament Català marca una fita de la peregrinació inacabable de Catalunya per la història. Fita joiosa i gloriosa. Solament manca que els polítics sapiguin fer-se dignes de l'hora que ha sonat per a ells. Mai l'encert de la gestió d'uns quants no ha estat tan desitjable per a tothom. Que

necessària passarà sempre no té res de prodigiós. L'error ve de pensar-se que la funció de governar un poble pot fer-se d'una forma arbitrària, segons l'albir o les humorsades de tres o quatre. Doncs bé; ni tres ni quatre, ni quatre cents, ni cap nombre, poden obligar un poble a canviar de manera d'ésser. I tota política que s'oblidi d'això, no té més remei que rectificar-se a cada instant, sota pena de sucumbir.

Per això, ja des del principi MIRADOR ha sostingut, contra certs alarmismes i certs

De Dijous — a Dijous

La tasca necessària

La setmana passada, MIRADOR publicava el seu número 200. Amb aquest motiu, ens reuníem, en un sopar gairebé improvisat, al voltant d'una taula de la Maison Dorée, la majoria dels que fem aquest setmanari i alguns bons amics, tot esperant reunir-nos, en moltíssim major nombre, en el sopar amb què acostumem de celebrar l'aniversari de l'aparició de MIRADOR, que s'escau la darrera setmana de gener.

L'important d'aquesta reunió anual i amical, és el canvi d'impressions sobre la feina feta per aquest setmanari i la que vol fer. La conversa amb persones alhora que amigues, de criteri a tenir en consideració, ens interessa, com ens interessa també el concepte amb què ens pugui tenir el nostre públic habitual. Al capdavant, és per ell que treballem ja fa prop de quatre anys.

En aquest temps de vida — que act és llarg, per a una publicació —, hem seguit sempre una direcció constant i hem procurat mantenir sense defallències un to que no és pas feina planera fer que no baixi, sinó al contrari, en mig del confusionisme general que han afavorit la dictadura, la postdictadura i la intermitent d'abans de l'Estatut.

Sempre hem pensat, escrit i obrat com a catalanistes i com a liberals, i, per un determinisme temperamentat, biològic, no podem mai obrar d'altra manera. Hem aspirat en tot moment a comprendre les qüestions i les persones, i situar-nos davant unes i altres en una posició intel·ligent i sensible. Hem volgut que la nostra no fos una feina de diletant que s'entreté escrivint, sinó una tasca situadora i orientadora. Això és el que MIRADOR ha pretès fer i el que es proposa de fer cada dia més. Perquè, cal dir-ho, el confusionisme no ha cessat encara, ni sembla gaire pròxima la seva extinció.

D'una banda, els anys de dictadura, junt als que la precediren i al que la seguit, suprimint la funció política, han tingut efectes esterilitzadors pel que fa al seu exercici per part, sobretot, de les generacions pujades aquells temps, i han minvat l'educació política d'un poble que no la tenia pas massa afuada.

Es sobretot aquesta tasca d'educació la que ens interessa més — en política i en totes les qüestions —, perquè és la que més afecta l'esdevenidor de Catalunya.

Temim per la més eficaç aquesta tasca, perquè totes les coses són connexes en aquest món, i — deixant de banda les figures isolades, de vàlua individual, però d'irradiació limitadíssima —, la puja de nivell dels uns s'acompanya a la llarga, automàticament, de la puja de nivell dels altres. Com més elevació en la gent, millors polítics, millors oradors, millors artistes, millors escriptors. Aleshores, d'una manera fatal, la vida esdevé impossible, i més encara l'èxit, a totes les manifestacions de baixesa de sostre, de poca-solta, de manca de to.

Es únicament així que Catalunya pot deixar d'ésser provinciana i encongida, sobretot ara que té a les mans atribucions de Govern.

Es aquesta feina primordial la que MIRADOR s'ha proposat sempre i ara més que mai, i tothom que l'empregui i hi treballi comptarà amb el nostre ajut més decidit, sense regateig.

MIRADOR INDISCRET

Giovinezza

El senyor Simó Bofarull, que presidí la sessió preparatòria, hagué de suspendre la sessió perquè els diputats es possessin d'acord sobre la composició de la mesa d'edat, car «no havia estat possible esbrinar l'edat exacta dels senyors diputats».

La declaració produí sensació. Resultava que tots els diputats es negaven a declarar l'edat, i els pocs que s'hi avenien, es treien del damunt una considerable quantitat d'anys.

El senyor Abadal, ple de bonhomia, digué: —A veure si encara em tocarà a mi fer de secretari!

La credencial desapareguda

A l'hora de presentar les credencials, el diputat i dimittit tinent d'alcalde senyor Joan Casanelles no trobava a quina butxaca se l'havia posada. Passaren uns minuts i la credencial encara no sortia.

El jove i elegant polític observà humorísticament, amb aquell accent lleidatà que el fa tan simpàtic: —Consti que no me l'he venuda!

Nosaltres sols

Malgrat l'optimisme general, el saló de sessions del Parlament no pot amagar les seves dimensions una mica exigües. Ho començava un grup integrat per consellers i diputats esquerrans. Algú suggeria solucions. Però un altre l'interrompé: —Ja ho tinc! Deixarem la minoria de la Lliga a fora els passadissos.

Qüestions d'indumentària

El senyor Dalmau Costa, l'esplèndid cap de cerimonial del Parlament, en els dies que precediren la sessió inaugural sentí la temença que en el dia solemne es trobés ell tot sol vestint el jaqué protocol·lari. Per això posava tots els seus bons oficis a convèncer els diputats que en aquella ocasió havien de «mudar-se».

La majoria li contestaven que el jaqué els venia petit, o bé que eren demòcrates i enemics de cerimònies, etc. Però finalment, acorralats pel senyor Costa, alguns d'ells al·legaren que no possien jaqué i que ja no hi havia temps d'encarregar-lo.

En aquest moment, el cap de cerimonial treia tots els seus dots de persuasió, de diplomàcia i de tacte. Amb tot el dissimul i com no donant-hi importància, deia a mitja veu: —En llougen...

L'hora del passeig

El diputat senyor Tauler proposà, com a hora bona per a començar les sessions, la de dos quarts de cinc de la tarda. Digué que els afers de molts diputats no els permetien acudir-hi més aviat.

Es sabut que el senyor Tauler és un gran aficionat a la caça, la qual cosa porta aparellada l'obligació de treure els gossos a passejar. Per això, a un Pérez Madrugal, encara desconegut, se li acudí la següent frase, que adreçà al senyor Tauler: —Haurà d'acostumar-se a portar-los a pasturar aquí, al Parc!

Responsabilitats!

Provinent de la veïna col·lecció zoològica, arribà al saló de sessions del flamant Parlament un prolongadíssim bramul de lleó. D'esma, tots els diputats adreçaren llurs mirades vers el senyor Rossell i Vilà, com demanant-li explicacions.

Al diputat i director de la col·lecció esmentada li pujaren els colors a la cara.

Etiqueta voluntària

A la cerimònia inaugural del Parlament de Catalunya, les senyores i els periodistes es fixaven, molt especialment, en la manera com vestien els diputats.

Res a dir dels regionalistes. És una minoria homogènia adhuc en el vestir. Anaven tots rigorosament «uniformats» de jaqué, amb pantalon negre o de corte, fosc.

Els parlamentaris de l'Esquerra oferien, en canvi, molta diversitat. Des del jaqué i pantalon clar, d'home ric, d'En Casanelles, el qual semblava acabat d'arribar de Longchamps, fins al complet estridentment gris d'En Ibru, passant per l'americana marró fosc d'En Galés, tots els gustos estaven representats. Abundava, però, el vestit negre. Anaven de jaqué homes com el doctor Serra Hunter, rector de la Universitat, Colldelors, que és cònsol de Letònia, i Batstèini, metge.

—I tu, Casanoves, com és que no vas també de jaqué? —li preguntà, estranyat, un amic.

—Per què? Tothom sap que en tinc. En tenia ja abans de la República.

No ve de tres quarts

Havia tocat un quart de cinc i la cerimònia no havia encara començat. Un periodista estava impacient.

—Portem tres quarts de retard! —exclamava.

—Perdoni, jove —li féu En Pla—. Aquestes Cortes en porten dos segles, de retard; de manera que no vindrà pas, ara, de tres quarts d'hora. Ja estem entesos, eh?

La puntualitat del president

A propòsit de l'exclamació del periodista abans al·ludit, recordà algú, a la tribuna de la premsa, que el President de la Generalitat és l'home més puntual que existeix al món. Per a ell, una hora que s'assenyali pel que sigui, és cosa sagrada, ben al revés de l'Aiguader, que tradicionalment no arriba mai a l'hora enllac.

Del gust del President de Catalunya per la puntualitat en donarà idea la següent anècdota:

Un dia que havia de sortir d'excursió amb En Gassol, aquest comparegué un xic passada l'hora fixada.

—Li prego que m'excusi, senyor Macià. M'he retardat una mica...

—Una mica? —objectà el President—. Miri!

I li ensenyà el rellotge. Passaven deu minuts.

Menjar amb temps,

l'escudella freda

De la puntualitat extremada del President en té també referències certes, i ben recents, el periodista Antoni Puch, director del Full Oficial.

Diuenge passat volia acompanyar-lo a Manresa. Coneixent com coneix En Puch el senyor Macià, a la una es trobava ja present al Palau de la Generalitat. L'hora fixada eren dos quarts de tres.

Doncs bé: a dos quarts menys un minut, En Puch es va distreure uns moments...

El senyor Macià se li escapà. El bonic del cas és que, perquè no li succedés el que li succeí, En Puch no havia anat a dinar.

Silenci

En Pallerola ja ha claudicat! Després d'aguantar totes les envestides, de renunciar a la direcció de La Rambla i d'estar-se un mes darrera l'altra fent examen de consciència, ha entrat de redactor a L'Opinió.

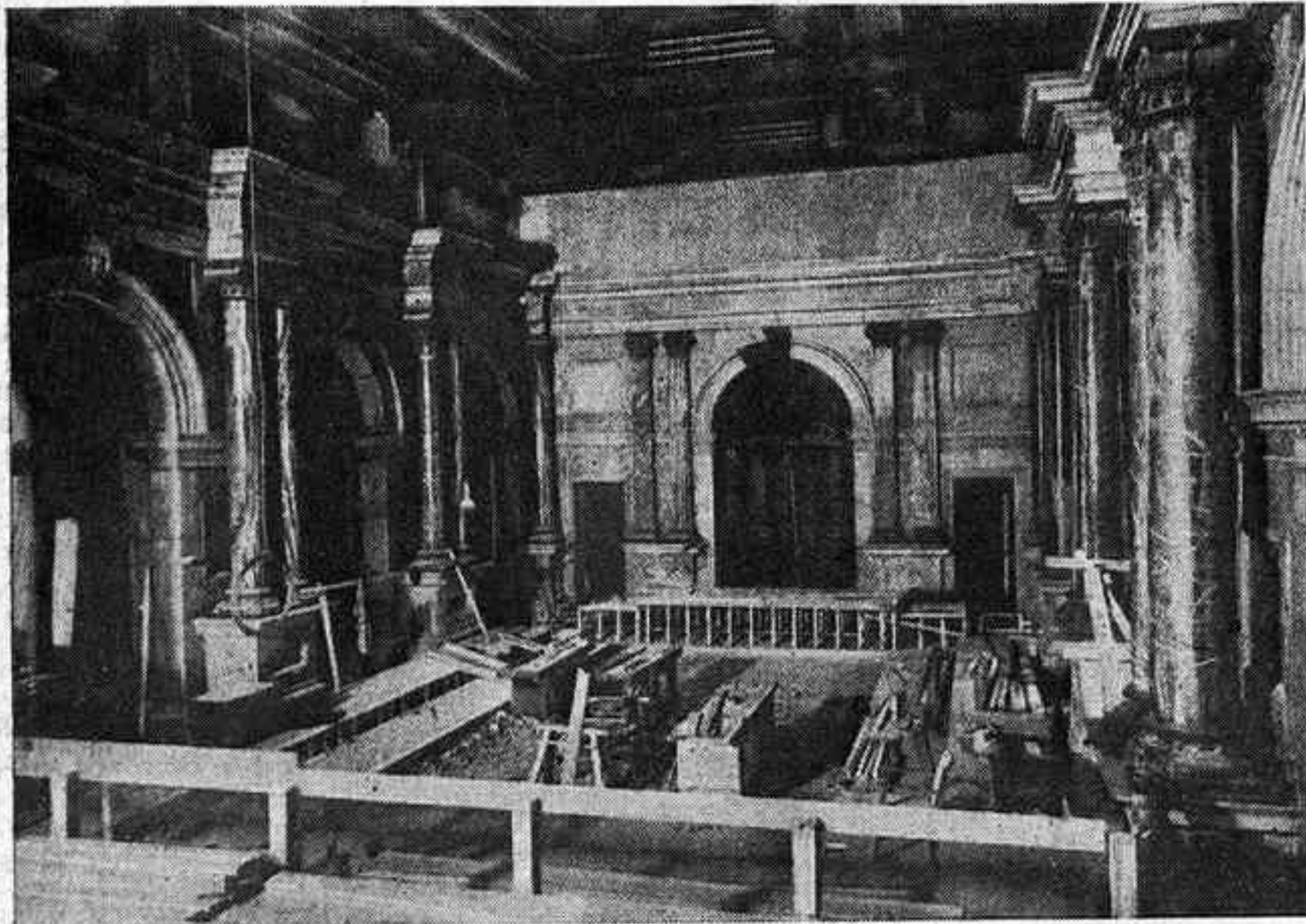
Algú esperava una manifestació pública del popular Domènec de Bellmunt, però es veu que no sap per on començar i ha preferit fer el seu «traspàs» a la quieta. Hi ha coses que realment són difícils d'explicar.

Un èxit de la U. S. de C.

Per celebrar la seva victòria, la Unió Socialista organitzà un vermut d'honor, escollint per aquest acte el cafè Tostadero de la plaça de la Universitat. L'èxit d'inscripció fou tan gran, que la comissió organitzadora es veié en la necessitat de suspendre'l, ja que dissabte a l'hora de tancar-se les inscripcions, solament havien despatxat els tiquets corresponents a la premsa!

Cultura alfonsina

Reunió de catalans que parlen castellà. Un castellà colonial amb fort accent tarraconès. Ambient de provincianisme tronat. Un jove i conegut advocat, ex-col·laborador d'El Noticiero Universal, ex-gentilhome de S. M., ex-defensor de sindicalistes, ex-amic de Sánchez Guerra fins que el noble polític espanyol va rebel·lar-se contra el despotisme borbònic, ex-comissionat d'un encàrrec reial per buscar diners a l'Argentina, presideix la reunió de dames enamorades de Gil Robles i de cavallers entusiastes de la Urraca Pastor. El jove advocat declama sobre coses d'art i de literatura, tipus Blanco y Negro i Gracia y Justicia. Una de les dames li pregunta si pot portar les seves nenes a veure Noies d'uniforme. El jove advocat galleja i amb aire d'inflada suficiència li respon: —Yo no he visto este film, però para juzgarlo me basta saber que es de Henry Bordeaux, el autor de La Prisionera...



Mentre no s'hagi construït el saló de sessions *ad hoc* projectat, el Parlament català celebrarà les seves assemblees en aquest local provisional

aquesta il·lusió — l'esperança en l'èxit dels homes que formen i que menen aquest Parlament — pugui succeir les il·lusions i esperances passades! Que els èxits d'ara endavant superin els anteriors! Que una sort plena de prosperitat doni eficàcia a la bona voluntat dels homes! MIRADOR, aquests moments, batega al ritme de tots els cors de la nostra terra.

Però MIRADOR, també, no es pot acontentar amb situar-se sentimentalment dintre l'actualitat. L'acte de mirar, d'esguardar és un preludi de la reflexió, de la crítica; igualment com participem de l'alegria de molts, les nostres reflexions són optimistes. D'un optimisme que tots els que ens hagin seguit, sobretot a les nostres darreres editorials, veuran que no és d'avui ni tampoc és sense causa.

Deïem al nostre número anterior que, malgrat les propagandes d'una demagògia carniclona que el partit dominant dugué a terme durant l'època electoral, no n'hi havia per alarmar-se excessivament. Car una cosa és prometre i una altra fer. I, posats a governar, tots els partits no tenen més que una línia de conducta. La lògica i el sentit comú. Si se n'aparten es destrueixen. Per això — nosaltres n'estem segurs —, els mateixos que han exposat programes i manifestat opinions contradictòries amb els nostres, no tenen ni tindran més remei que acceptar els nostres programes i opinions a cada cas i a cada moment. I això, com a bons catalans que som i únicament inspirats en el bé de Catalunya, ens omple d'una satisfacció pura i tan noble com la que ens causarien altres èxits de més aparença i més espectacle. Car no podrien trobar millor consagració els nostres esforços, ni veure's coronats de més eficàcia.

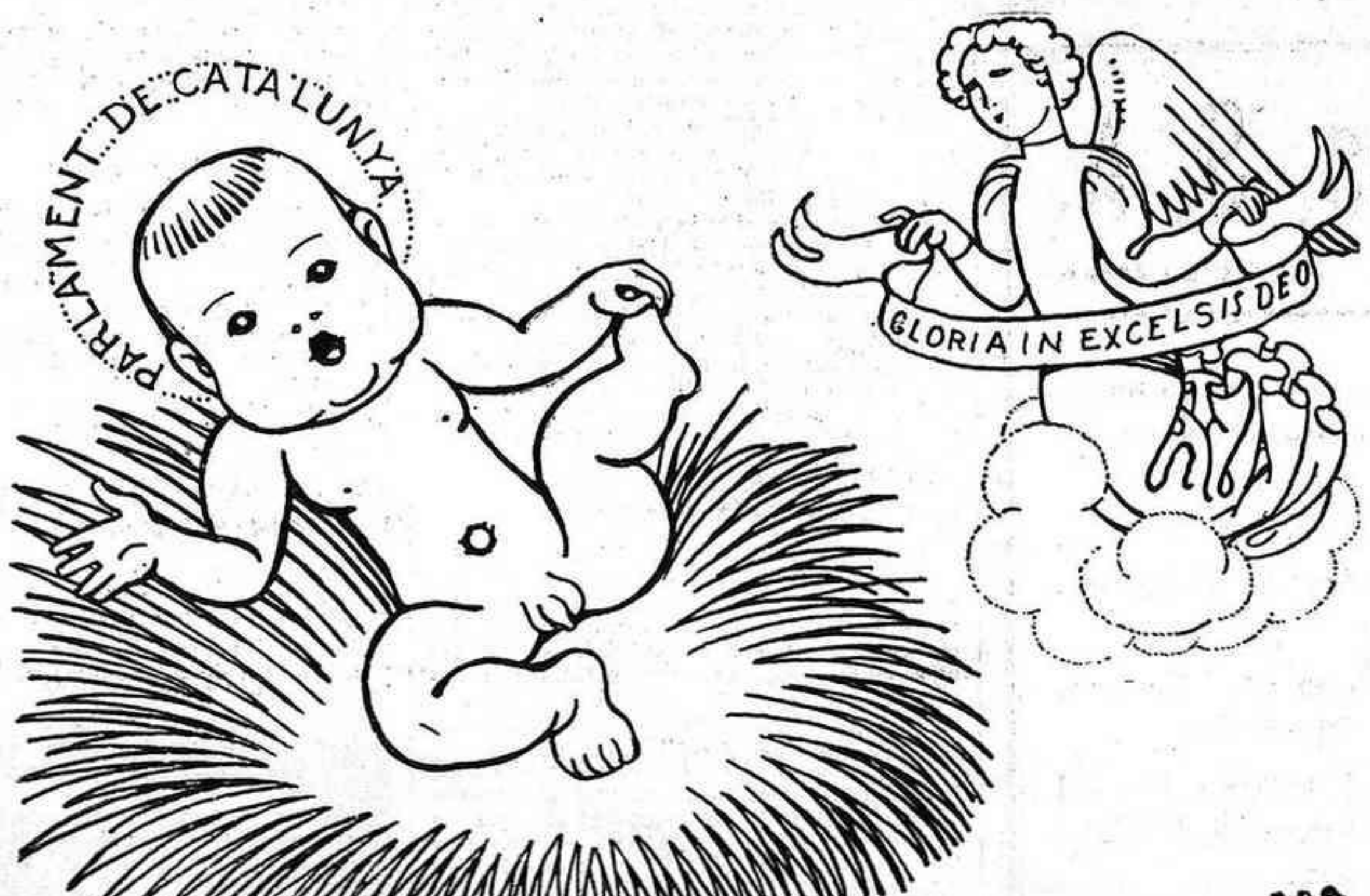
I que ningú no ens pensi que parlem en so de profecia. Ja tenim una confirmació del que diem, i és l'allocució presidencial de Francesc Macià, adreçada al poble amb motiu de la inauguració del primer Parlament de Catalunya. Allunyada de l'esperit partidista, contradient adhuc part dels punts de la campanya electoral, més aviat hi podríem trobar similitud amb el nostre punt de vista de sempre. Política d'altura, de concòrdia, de prestigi, basada en les coincidències més que en les discrepàncies dels partits; política adaptada a les possibilitats i adreçada a obtenir-ne de més amples; textualment, no política de partit ni d'estament, sinó per a tots els estaments. Com és escaient, digne i oportú aquest ideari, tan llunyedà, per cert, de les elucubracions mitinesques!

Una altra confirmació del que diem: les manifestacions del senyor Companys, president designat de l'Assemblea. I, sens dubte, si anéssim preguntant un per un, tots els dirigents elegits i preconitzats de la nostra terra, recolliríem arreu la mateixa impressió... llevar del que dirien tres o quatre que, fatalment, posats a fer, també vindran al nostre parer o es suicidaran políticament.

Qui se n'estranya? No pas nosaltres. Car el que passa i el que d'una manera

A la pàgina 2 d'aquest número continua el reportatge de Carles Sentís:

Múrcia, exportadora d'homes



Enguany la Nativitat ve avençada

apa

La vida en un nucli tocant a Barcelona

Després d'haver procurat saber per què emigra el murcià i com emigra, cal saber que fa un cop és als llocs que ha triat per instal·lar-se, els quals són, com ja he dit, si no Barcelona mateix, algunes poblacions veïnes a la capital i el Migdia de França. He passat uns quants dies informant-me'n, perquè saber-ho no és tan fàcil com sembla. El murcià emigrat es pot cercar i trobar en molts indrets, a tot arreu, menys en un lloc: al padró municipal. Degut a això, no es pot establir una estadística exacta de la immigració murciana i a l'ame-

cases de dos pisos i estatjaven cada una trenta o quaranta famílies. La construcció no era pas massa sòlida, però com que — sis o set anys enrera — hi havia demanada d'habitacions, el propietari, amb els deu duros mensuals de lloguer que treia de cada una, amortitzava aviat aquells embans de maó de cantell.

ELS «CALLEJONES» O «PASILLOS»

Com aquests noms indiquen, les vies no arriben a carrer: consisteixen en un estret

és a dir, els estadants actuals — ni el co-neixen.

Però quina importància té això? D'una o de l'altra manera tampoc no es paga el lloguer.

PROPIETARIS I LLOGATERS

La qüestió que apunta en la darrera frase es troba avui en un període d'extraordinària virulència. Avui encara és al llit un urbà que fou desarmat i apallissat per habitants d'un *callejón*. Els intents de llançament difícilment han reeixit i sempre han suscitat escenes violentes. Setmanes enrera, uns centenars d'immigrants iniciaren la marxa sobre la Cambra de la Propietat de La Torrassa, amb l'intent de no deixar-ne pedra sobre pedra. No cal explicar anècdotes ni detalls: el caliu cova i qualsevol dia s'abrandarà.

Ja es veu, doncs, que això de no pagar el lloguer no es pas un fet banal, sinó que pren proporcions colossals.

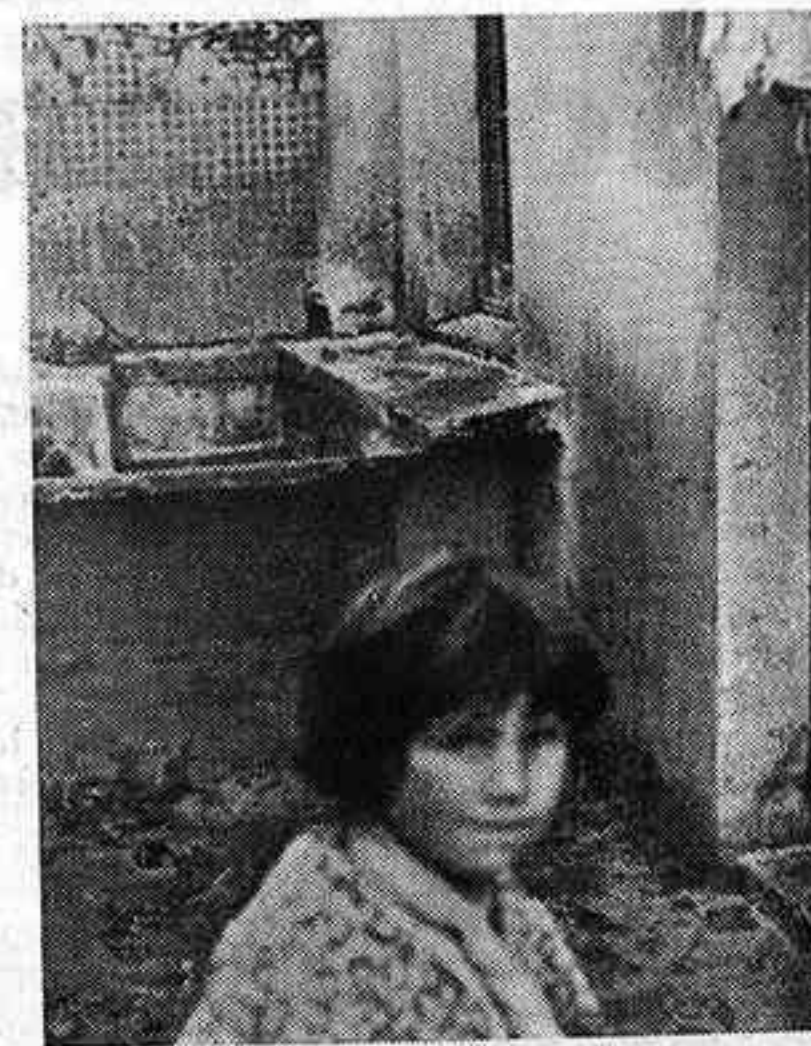
Situem-nos, com sempre, objectivament i considerem els arguments d'ambdues parts pledejants.

Contra el propietari. — Se li pot tirar en cara la cobèrta que l'emmenà a construir *callejones* on només poden viure immigrants d'una categoria tan dissortada. Les mesures higièniques més elementals no han estat tingudes en compte. La construcció no és sòlida. Molts *callejones* són alçats sense a penes fonaments, les parets no són parets, sinó embans. Cal tenir en compte que en temps de les obres del Metro i de l'Exposició, el lloguer d'aquelles cofurnes era de deu duros mensuals; ara el tipus de lloguer són sis duros.

Potser no es pot mirar des del mateix punt de vista el petit propietari, amo d'un sol *callejón* — com un tramvià retirat que hi ha esmerçat els estalvis de tota la seva vida — que els grans propietaris, amos d'una illa sencera de *pasillos* — grups Casadevall o Jaume Borrás (l'actor) — que han invertit, entre terronys i construcció, milers de pessetes, que, abans de l'actual vaga de lloguers impagats, rendien un interès elevadíssim.

Contra el llogater. — Ha agafat el vici de no pagar. Així que es veu en possessió de quatre pessetes — ara això no és tan freqüent com en temps de les obres del Metro i de l'Exposició —, en comptes de pagar el lloguer, agafa un dels transmissibles que surten i arriben a La Torrassa mateix, davant de la taverna *El Pajero* —

fang, hi havia dues espècies d'éssers. D'una banda, pores, truges i porcells; de l'altra, criatures no s'atipen tal com desitgen, són magres i negrosos, de lluny semblen senglers. Els altres seleccionen material i cerquen petits tresors. Van espellifats i bruts, però sota la crosta es descobren sovint figures gracioses. Enloc no he vist dues nenes, d'uns cinc anys, com les que jugaven en uns *callejones* més baixos que el nivell del carrer, situació que els ha de fer omplir d'aigua per poc que ploqui. I es



Un safareix col·lectiu

comprèn; la vida en *callejones* com aquells és un sedàs que només poden travessar amb èxit naturaleses privilegiades. S'opera una selecció natural. La criatura que arriba als deu anys — em deia un metge que coneix aquella població — sembla que porti al cos totes les vacunes descobertes i per descobrir. A part els nens escrofulosos, els altres, si cauen en alguna malaltia d'infància o adolescència, evolucionen dintre d'ella amb una regularitat de tractat de patologia: cap complicació no hi posa obstacle.

Però tornem al pilot d'escorbarreries. Entremig de la brossa, uns porcells desenter-



«Un heterogeni grup femení»

on s'expèn un *peleón* autèntic que teneix el got — i se'n va a Múrcia a fer un xeflis amb els parents i amics. Sovint, cobra dels rellotgers quantitats superiors a l'import del lloguer, i no paga aquest. És tot un negociet. De tant en tant, quan fa deu o dotze mesos que no paga, s'aconsegueix de treure'l mitjançant una indemnització que li serveix per pagar el dipòsit i el primer mes d'una nova habitació de la qual ja no pagarà ni cinc cèntims més. I així successivament. Aquest remei d'afegir diners perquè l'estadant se'n vagi, és pitjor que la malaltia: no és rar el cas que l'estadant abandoni la casa acompanyant dels vidres i les portes, i s'ho vengui tot als encants de la vora del mercat d'Hospitalet.

Ningú com aquesta gent, pel que fa a pràctica a signar contractes d'arrendament. Tan bon punt entren a un despatx, agafen el tanyó, hi suquen el dit gros i pregunten: «¿Ande debo firmar?». Fins es burien de l'altra part contractant perquè rubrica amb delicadesa. L'ur signatura — diuen —, com que no es pot falsificar, val molt més. Però això no és cap obstacle per no complir el que acaben de signar, mal que ho facin amb tots cinc dits.

La llarga experiència en afers d'arrendaments i desnonaments els ha proporcionat moltes ensenyances, i no en són egoistes, ans el contrari les comuniquen als arribats de fresc de les comarques natalis. Ningú com ells no coneix el valor d'una papereta de citació del jutjat, ni el nombre de lés que se'n poden fer trametre fins arribar a la definitiva. Ni els dependents del jutjat saben tan bé que es pot fer i deixar de fer amb les claus.

ESCENES BUCOLÍQUES

A uns cinc cents metres del centre de La Torrassa, enllaçat estretament amb els *callejones* de murcians, formant un tot compacte amb ells, hi ha un perímetre, no gaire extens, ocupat per escombriaires. Cal remarcar que aquests escombriaires són catalans o aragonesos. No són pas pobres: posseïen un carro, un cavall i un tros de terreny. Són uns industrials.

A cada clos hi ha un cobert per al carro, i, en l'espai descobert, enormes muntanyes d'escorbarreries. La primera vegada que ho vaig visitar, havia ploegut. Les escorbarreries havien rebut amb l'aigua un gran element de putrefacció, i tot era una pasta que semblava uniforme.

Furgant per la brossa o xipollejant pel

(Fotos Barnapress)

LAPERITIV

Amadeu Vives. — De tant en tant, en aquesta taula lleugera i banal dels nostres aperitius, ens ve a visitar l'ombra de «mort per esborrar el nostre somriure amb una rígida taca de cendra. Mestre Vives, estimat amic, vos que heu nodrit tantes vegades la taula dels meus aperitius reals, que apuntalant-vos tot en el vostre bastó de cresta, i torçant el cap amb aquell gest tan propi vostre, amb els pensaments abrigats per l'ala del barret negre, heu deixat anar les paraules nasals, assolegades i sornegueres pel clima fred de la meua copa de picón; mestre Vives, avui que hem acompanyat el vostre cos inert entre flors, músiques solemnes i pompa oficial, deixeu que el vostre record inesborrable em vingui a fer una estona de companyia, en aquesta primera hora matinal, freda i silenciosa, tan desembarfada de comèdia per mi, tan de la sinceritat.

Fa molts anys que ens vàrem conèixer; us he vist en hores glorioses, en moments que éreu intensament afalagat. Però en aquesta hora, deixeu que pensi en vos no de tota aurèola protocol·lària i teatral. Deixeu que pensi en aquelles tardes de Sant Pol, al jardí de casa vostra. La reixa del vostre jardí, els rosers, els baladres, més enllà la via del tren, i encara més enllà la platja dels pescadors, amb les paelles de bous, les barcasses ancorades de proa en l'arenys, i la llum solar dessagnant-se de mica en mica entre la barreja sabonosa i translúcida de l'aigua del mar.

En el vostre jardí de Sant Pol, aguantant l'alè de l'agost amb la camisa folgada, i tapant els cabells esburifats i negres amb una gorra absolutament anònima, m'heu abocat l'alcohol hospitalari i heu abocat el vostre monòleg tot com un alcohol de la millor marca. En aquelles tardes de Sant Pol, hem encetat la migdiada i no ens en havem adonat que el cel era ben negre i la platja deserta, perquè la vostra conversa inestroncable i maliciosa ha anat saltant de marge en marge i s'ha enfilat a la llum dels polidres eterns i ha fragat el pel verdós de les anècdotes més immediates i més incoherents.

En aquell jardí de casa vostra, i en la vostra taula guarnida sàviament de totes les espècies del país, mestre Vives, hem parlat de coses que ens interessaven particularment, dels nostres somnis i les nostres realitats de col·laboració; hem anat pastant i donant forma a l'obra teatral, en la qual jo posava tot el meu treball i la meua fe, i vos anàveu posant la vostra música més responsable i més viva, somiant en la creació de la comèdia musical catalana.

Hem conversat de vos i de mi, i de tots els amics, i de totes les persones més o menys lligades a la medulla i a l'esperit del nostre país. M'heu dit tantes coses esmolades de sagacitat, heu estat de vegades tan àcidament epigramàtic, tan profundament comprensiu, que la vostra gesticulació, els vostres ulls, les vostres paraules em duïen a flor de pell una mena de ventot socràtic, perfectament lligat amb aquells bous, amb aquella platja, amb aquelles barcasses, amb l'alacritat d'un nuòlet esmunyidís i amb la precocitat d'una estrella maliciosa que ens feia l'ullet foradant a densa boira blava del cel.

Deixeu que recordi, mestre Vives, aquelles tardes que us atrapava havent dinat, en la vostra casa de la Gran Via, sol en el vostre estudi, abocat de cara a les sofes, abocat completament i carregat d'espalltes deixant anar el bufec anguniós de la inspiració, talment com aquells misteriosos rumiants dels tròpics, que aboquen tota la seva mole corporal projectant-la damunt d'un rec d'aigua vridiosa, entre uns vegetals verges de profanació. Deixeu que recordi els vostres ulls i els vostres llavis, sortint d'aquell somni vostre solitari, al qual us havíeu lliurat completament, i topant amb l'anècdota real de la meua visita, i composant el vostre despertar amb aquell somriure correcte de l'amistat.

Deixeu que recordi la vostra trapaceria, de cagarol un cigarret, que jo diable temptador us oferís, i vos anàveu fumant amagat dels vostres — perquè el tabac us feia mal — amb una voluptuositat de criatura.

Deixeu que us recordi lluitant amb les teclades del vostre piano, a flor d'ulls les sofes encara fresques, que vos deïeu d'aquella manera personalíssima amb una mena de balbuceig d'illuminat, com si en cantar i en tocar les notes, escrites definitivament damunt del paper, sentíssiu aquella vibració especial, aquella indecisió que palpa i prova, que vos sentieu en el moment de crear-les.

Deixeu, mestre, que recordi les nostres vetlles del Colón, abans de sopar, en les quals a vos no se us feia mai tard i teníeu aquella mandra d'agafar el taxi, embriagat com estàveu en el fil de tots els temes humans i divins.

En les meves infinites hores de seure i de xerrar, vos, mestre Vives, m'heu posat les fites més originals, les més imprevisibles, les més inesperades, les més suggerives. El vostre record està teixit de paraules tan vives, de conceptes tan esgarrinxadors, que el vostre record és imposable que empaïdeixi mai. Pobre mestre Vives! Tantes coses que esperàvem tots de vos, originalíssim i profundíssim català, Caliban i Ariel tot d'una peça! Avui ens han separat de vos per sempre més, entre metalls d'orquestra, entre veus humanes, incens litúrgic i sol de desembre. Ara que ja s'ha acabat tot, es fa més viva que mai la sorra d'aquelles platges, els baladres i els rosers, la copa d'anís, la vostra gorra anònima...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Saló Restaurant GLACIER

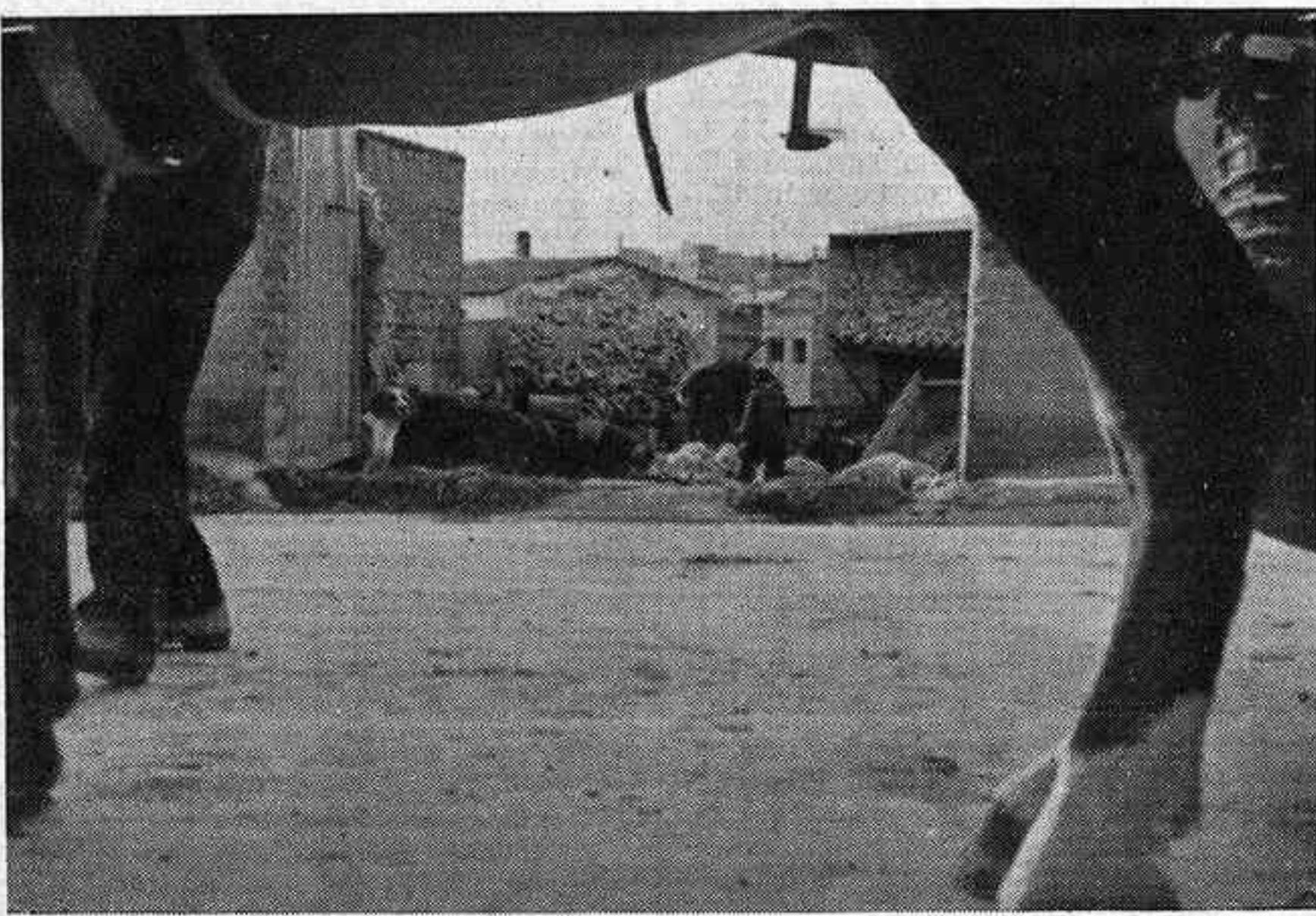
TOTS ELS DIES
GARRAFA DE PRIORAT

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Plaça Reial)
i Rambla del Mig, 19. - Telèfon 22503



NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655



Pati d'escombriaire

riencia (ja es recordarà, com vaig consignar en altre lloc, el senyalament topogràfic de la zona, a cavall entre les dues províncies, que proporciona el contingut immigratori, i les característiques comunes dels seus naturals). Per tant, hem de comprovar la seva quantitat i qualitat per mitjans indirectes: pas per hospitals, tribunals, jutjats i empreses de treball, i també per la visita a determinats barris.

Barcelona estatja colònies d'immigrants pels seus quatre costats, però la més nombrosa és la corresponent al N. O.: Hostafrancs, La Bordeta, Coll Blanc, que no són altra cosa que merès irradiacions del nucli més dens, la cèl·lula més grossa del sistema murcià a Catalunya: La Torrassa, barriada enclavada a Hospitalet.

LA CAPITAL DE LA NOVA MÚRCIA

A La Torrassa es manifesten tots els problemes de la immigració murciana, tots hi tenen cabuda: és el compendi de tots ells.

La Torrassa és tan murciana i quasi tan gran com Lorca. En tot i pertot es respira el més autèntic ambient murcià. A la plaça d'Espanya, abans d'arrencar l'autòmnibus que ens ha de dur a La Torrassa, el cobrador, murcià, repeteix amb cantarella:

— ¿Quièn va a Múrcia? Dentro medio minuto va a salir el correo de Múrcia, señores.

El meu acompanyant, pertanyent a la reduïda colònia catalana de La Torrassa, accepta juguesques seriosament sobre un punt: que en tot el trajecte no sentirem ni una paraula en català. Durant tota la llarga conversa que sobre el Port Franc — esperança del murcià — s'ostingueren tot el camí els veïns de vehicle, no caçarem ni una mala interjecció en català.

Apuntem unes dades, només les exclusivament imprescindibles, tan explícites que estalvien mitja columna d'explicacions: A La Torrassa hi ha actualment 22.000 habitants, dels quals 20.000 són murcians. Els 2.000 restants provenen de molts llocs; només un miler escàs són catalans. Aquests catalans viuen molt ben avinguts, tots es coneixen, tots van mig esporuguits arrambats a les parets.

La Torrassa, per si no ho sabem, és un turonet que s'alça tocant a Hospitalet, a mà esquerra anant de Coll Blanc a Esplugues. És — millor, seria — un indret deliciós, ben situat i ben orejat. Anys enrera, s'hi edificaven torretes amb jardinet, que servien a llurs estadants de lloc d'estiueig o de passar-hi les festes. Però aquesta gestació de barri d'esbargiment s'estroncà en decidir alguns propietaris, amb miras lucratives, la construcció d'unes edificacions estrambòtiques, que tributaven al fisc com

passadís, a banda i banda del qual hi ha unes vivendes amb dues obertures, una porta i una finestra que corresponen, respectivament, a les dues úniques habitacions: un menjador-cuina i un dormitori més aviat esquitit.

Acompanyat d'una mitja autoritat uniformada — per la qual raó, en entrar a un passadís cinquanta ulls ens fitaven ahora amb evidents recel i hostilitat (tothom deu de vuit a nou mesos de lloguer en amunt), — he visitat quasi tots els *callejones*. Perquè no ens prenguessin per *desahuciadors* i no ens afavorissin amb el tracte amb què sovint els acullen, m'he hagut de fer passar per dependent d'un procurador que volia adquirir la finca. Aquesta condició m'ha valgut una sèrie d'oficiositats de les estadants, tendents totes elles a desafavorir la propietat en qüestió. En un dels *callejones* més rònecs, una veïna m'ensenyà la seva cofurna, que ella estimà la pitjor de totes. Un dels embans ho era també, per l'altra banda, d'un safareig; la finestra donava damunt mateix de l'aigua. La humitat traspuava de tal manera, que les gotes rodaven paret avall.

A la sortida d'uns *pasillos* ja més dignes, el meu cicerone em digué:

— No es giri, no es giri, que allí hi ha el principal del comitè de la F. A. I.

En tombar la cantonada, vaig mirar-me'l de cua d'ull. Amb boina i trinxera, tenia el cos i un peu repenjats a la paret i les mans a les butxaques. Ens mirava amb una mena de compassió, com si d'aquí pocs dies ja s'hagués d'implantar el comunismo libertario.

Com Nova York està compost de gratacels, La Torrassa ho està de *callejones*, perquè aquesta mena de construccions no estan pas instal·lades a les afores de La Torrassa, sinó pertot, al centre, al costat de carrers principals, com als ravals. Cada *callejón* conté de deu a dotze habitacles, com a mínim. Els més luxosos estan senyalats amb lletres; doncs bé, hi ha edificació d'aquestes per a la qual no ha estat suficient l'abecedari sencer de la llengua castellana. A cada *callejón* correspon un — diguem-ne, per entendre'ns — water i un safareix, permanentment embussat.

Cal remarcar que cada cofurna de tres que componen un *callejón*, no correspon a una família, sinó a unes quantes. La quantitat de rellotgers és esfereïdora. Ha arribat a tant això del rellotger, que costa trobar un llogater de primera mà; en canvi, és fàcil trobar rellotgers de segon i tercer grau i més. Sovint el contracte va a nom d'un tal Cascales o Juárez — cognoms abundantsíssims — que fa mesos i mesos que ja no viu a La Torrassa. Els seus rellotgers —

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

LLIURA: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensams al client la fotografia necessària.

RESERVA: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

ORGANITZA també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

VIATGES DE NOCES a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Les alternatives ginebrines

A Ginebra, aquests dies, s'hauria d'estar en plena activitat, ja que es desenrotllen alhora les tasques de la Conferència del Desarmament i les de la Societat de les Nacions.

Però sembla que aquesta activitat, que podria portar a alguna conclusió definitiva certs problemes referents a la pau, sigui obstaculitzada per les preocupacions originades per l'actiu nordamericà, decididament contrària a acollir les moxos peticions europees per a la prolongació de la moratòria. Pel que fa a la solució de la crisi germànica, no porta cap canvi a la política exterior del Reich, basada en la revisió del tractat de Versalles, que hauria d'iniciar-se amb la concessió a Alemanya de la paritat en el dret als armaments.

La situació deu ésser a Ginebra tan caòtica, que ha estat possible tenir per verídica el rumor que Davis hauria proposat l'ajornament sine die de la Conferència del Desarmament, cosa que podria considerar-se com la seva fi, no certament gloriosa.

Davis és del partit de Roosevelt, i un dels homes de l'Amèrica de demà, però en aquest moment representa Hoover en la reunió ginebrina, i és evident que la seva situació és delicadíssima, ja que pot ésser considerat com una mena de ministre dimissionari, que ha de seguir despatxant afers d'administració ordinària, tot sabent que formarà part del nou gabinet. La seva acció ha d'estar d'acord amb la del govern que està a punt de cessar, i per tant els seus poders són limitadíssims. Aquestes consideracions haurien de bastar per demostrar la inexistència de la proposició del representant de la Casa Blanca, sense oblidar que la política exterior que Roosevelt iniciarà, segurament serà contrària a la fins ara seguida per Hoover.

No ens sembla, però, que sigui bona política europea la de donar excessiva importància als Estats Units, el govern dels quals ha pres una actitud decididament hostil envers Europa, la qual — a la nostra manera de veure — ha tingut fins ara el greu — i potser imperdonable — defecte de pendre massa en deferent consideració un país que no veu en aquest nostre vell continent, que és i serà sempre a l'avantguarda de la civilització ben entesa, sinó un camp d'especulació, bo per esprèmer. Caldria, en canvi, una unió europea que permetés la constitució d'un front únic contra els eventuals atacs econòmics de més enllà de l'Oceà.

Aristide Briand amb el seu projecte de Confederació europea havia llançat la llavor que uns quants dictadors han fet perdre abans que germinés.

Les tasques ginebrines, doncs, es descabellen sota la influència de la preocupació deguda a l'obstinada resistència de Washington a mantenir aquells compromisos morals contrets abans de la Conferència de Lausanna, que pot produir greus perturbacions en el camp econòmic internacional.

Tot i això, s'han reunit a Ginebra els principals homes polítics d'Europa que tenen la tremenda responsabilitat del govern. Els colloquis que han tingut reiterades vegades, i especialment els de Mac Donald i Herriot, deuen haver estat de gran importància, i aviat se'n coneixeran els resultats. Per només assistir a la pompa oratòria de les reunions oficials, Mac Donald i Herriot no deuen haver deixat Londres i París per trobar-se a les ribes del llac Lemán, no pas plients en aquesta estació de l'any.

La Conferència del Desarmament es troba encallada davant la no participació alemanya, i això que, a la fi, Alemanya havia acceptat, davant el posat energic d'Herriot, de pendre part a aquella Conferència dels Cinc que Mac Donald havia cregut oportú de proposar, i que per l'abstenció alemanya, encara no s'havia pogut reunir. Però quan aquesta Conferència havia estat darrerament fixada, es pensava que la crisi ministerial germànica s'hauria resolt ràpidament, o que von Neurath hauria pogut anar a Ginebra sense pèrdua de temps. Serà ara mantingut l'acord per a la convocatòria d'aquesta Conferència, de la qual hauria de dependre, si no la sort, almenys les modalitats de treball de la del Desarmament?

El confusionisme que regna en l'horitzó polític internacional és tal que no és possible una visió clara sobre aquest punt tan important, especialment en consideració de la necessitat imprescindible que tenen els Estats de reduir les despeses militars per tal de poder fer serioses economies i així

disposar de les sumes de diner que calen per a necessitats apremiants.

També s'ha afirmat ésser propòsit de Mac Donald, i que a aquest fi s'hauria arribat a Ginebra obligant Herriot a seguir-l'hi, de fer avançar la gran Conferència econòmica. Aquesta iniciativa no podria deixar d'ésser considerada sorprenent. La nova Conferència no és possible de reunir-la abans del mes de juny vinent. Basta remarcar com els experts no han ni arribat a establir la llista dels temes que hi haurien d'ésser tractats.



Davis i Herriot

D'altra banda, aquesta Conferència no podrà donar algun resultat, ni afrontar importants qüestions, perquè no hi serà delimitada l'estabilització de les monedes. I per tal de regular aquest problema cal abans que res la solució dels deutes. I vet aquí com l'obstinació americana amenaça de sabotejar la Conferència econòmica, com ja ha desvaloritzat els acords de Lausanna.

Més que en les reunions oficials de la Societat de les Nacions o de les Comissions de la Conferència del Desarmament, l'interès d'aquestes jornades ginebrines s'escau, doncs, en les converses que es descabellen entre els caps dels governs allí reunits.

De totes maneres, el bloc alemany, italià feixista, austríac, hongarès i turc — aquest darrer més per delegació del govern de Moscou que no pas per donar gust al de Roma, després de la fallida de les negociacions d'un emprèstit a contraure a Itàlia —, s'ha consolidat novament, i això constitueix no solament un obstacle per a la concòrdia europea davant de les pretensions nordamericanes, sinó un persistent perill per a la pau.

Aquesta situació, que aguditza encara més la crisi econòmica, no pot prolongar-se indefinidament, perquè els pobles, mancats de feina i passant gana, poden acabar la paciència. Es hora d'acabar amb les dictadures polítiques i econòmiques, i de seguir una nova directiva que pugui conduir a un efectiu desarmament moral i material, i donar a la gent aquella pau i aquell benestar al qual aspira tothom i que podria aconseguir-se si certes divergències i certes rivalitats fossin eliminades.

La vida no és eterna, i també les actuals generacions tenen dret a transcórrer-la sense agitacions i sense privacions i sofriments. Pel que fa al desarmament material, si es vol fer seriosament, deixant-se d'un cop de dilacions i de ficcions, no s'ha de fer res més sinó discutir i aprovar el pla francès, elaborat amb molta equitat i amb un esperit conciliador i pacifista per Edouard Herriot. Aquest pla ofereix el mínim de les garanties de seguretat i el màxim possible de limitacions en els armaments, i també pot resoldre àdhuc, des de certs punts de vista, la qüestió de la paritat desitjada pel govern de Berlín.

Fins ara, demés de les potències de la Petita Entesa i de Polònia, només Espanya s'ha adherit plenament a la proposició francesa. Els delegats de la jove República Espanyola, exempts de prejudicis de qual-sevol mena i animats dels més sincers sentiments de pau i de democràcia, segueixen a Ginebra una línia recta, i són radicalment adversos a totes les combinacions, intrigues i maniobres tèrboles i obstructionistes. Per això Espanya té a Ginebra un lloc que podríem dir de privilegi i que li permet de desplegar una acció fortament beneficiosa sobre els veritables interessos de la pau.

En aquest moment mig babilònic i de mesquines rivalitats, la concòrdia franco-espanyola en les reunions ginebrines és potser l'únic espectacle que conforta i que fa concebre esperances en la pau i el triomf dels principis democràtics.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

Creacions de Perfumeria selecta per a homes

Gentleman

LABORATORIS - APARTAT 259

Mirant a fora

La reial gana

Ho vàrem veure un dia al cinema, en unes actualitats sonores. El petit ex-rei de Romania, Miquel, destronat pel seu germà gran, posava, quiet i bon minyo, davant d'un escultor que li feia el retrat.

Després, els diaris han completat aquella informació gràfica. Un bon dia, el bust aparegué escaibat. Gran enrenou a palau. La feta era un delictat de lesa majestat, o poc se'n devia fallar. No calgué aprofundir gaire les investigacions: l'autor de la malifeta era el mateix príncep Miquel.

—L'escultor m'havia fet un nas que no m'agradava—va dir, per tota explicació, el rebec personatget.

La darrera de G. K. C.

Davant de G. K. Chesterton, es deia que un home acabava de sortir de Chicago per fer la volta al món a peu.

—Desgraciad! —va dir el conegut assagista—. Si li surt bé, tornarà a trobar-se a Chicago.

La darrera de G. B. S.

Bernard Shaw, malgrat la seva edat, es proposa donar la volta al món. El seu itinerari serà: Mónaco, Jerusalem, Egipte, Aden, Ceilan, Bombay, Singapur, Hong-Kong, Xang-hai, Pequín, Japó, Tahiti, San Francisco, Nova York.

La intenció de l'escriptor irlandès és que el seu viatge no sigui d'estudi. El que li interessa és el mitjà de governar els homes en països ben variats. Abans de marxar, per no desmentir la fama, ha fet la frase: —A Anglaterra hom governa els homes tal com eren ahir; a Rússia tal com seran demà. Jo voldria trobar un país on els governessin tal com són.

Hindenburg i Hitler

L'article 51 de la Constitució alemanya prescriu que, en el cas de mort o impediment del president del Reich a exercir les seves funcions, aquestes recauen automàticament al canceller. El vell Hindenburg pensa que, a la seva edat avançada, no pot sentir-se segur de l'endemà, i una cancelleria Hitler en un dels casos previstos per l'article 51, podria posar l'exèrcit i la policia en mans de l'ex-emblanquinador.

D'aquesta manera, el cop d'Estat feixista tindria lloc d'una manera normal. Però, així i tot, la cosa no aniria tan llisa com pot semblar, sinó que inquietaria part de l'opinió alemanya i, sobretot, la dinastia dels Hohenzollern, que somia en la restauració i no es resignaria, si aquesta vingues, a fer un paper purament decoratiu, amb el poder a mans d'un dictador.

El vell mariscal, monàrquic de tota la vida, no vol afavorir una semblant direcció dels esdeveniments, amb el resultat de crear a un Hohenzollern una situació semblant a la del rei d'Itàlia.

L'OBRA DE L'EUROPEU A L'AFRICA

Negres i blancs

Durant la centúria passada l'Europeu es llençà ferosament a l'exploració de l'Àfrica, vast continent l'interior del qual era gairebé totalment desconegut. El que hom en coneixia era el litoral, i això perquè el freqüentaven els honrats europeus. Aquests, des de feia segles, es dedicaven a la profitosa tracta dels negres, bèsties de treball necessàries per a la bona marxa de les riques explotacions agrícoles americanes...

Però l'Europeu del segle passat descobrí, de sobte, que tenia una missió bellíssima: redimir i civilitzar els africans, iniciant-los

ésser més favorable a uns que a altres. Tasca difícil, com veiem.

Diffícil, però no impossible. I que no era impossible ho demostra l'obra publicada suara per un jove estudiós francès, sortit fa poc de la cèlebre Escola Normal Superior. El llibre es titula *Noirs et Blancs* (Collin, editor) i l'autor és Jacques Weulersse.

La seva ha estat verament una obra plena de vida i de veritat, en la qual l'autor ha sabut vèncer els esculls que a cada pas se li havien de presentar. Weulersse no jutja: relata el que ha vist. Però amb quina agudesia ha sabut veure!

I cada una de les seves visions és un jutjament implícit, paorós, terriblement acusador per a l'home blanc... No ha volgut fer de jutge, i ha estat un jutge implacable!

El llibre, ple de vida, es llegeix sense poder-lo deixar de la mà. I perquè el lector vegi com surt de malparada l'obra de l'Europeu, li citarem dos o tres exemples escollits a l'atzar. Si en vol d'altres, els trobarà abundants en el terrible testimoniatge de l'obra de l'Europeu a les més diverses zones de l'Àfrica que és *Noirs et Blancs*.

Comencem, per exemple, amb la colònia anglesa de Nigèria. Weulersse hi visita la zona minera de Jos. L'enginyer director li parla de les obres, a les quals, segons la versió oficial, no hi ha treball forçat. No sembla però gaire optimista de l'obra de's seus germans de raça. Que no hi ha treball forçat?... «Hipopresia farisaica, que serveix per calmar la consciència dels que creuen tenir-ne. Si, aquestes gens vénen lliurement a reblantar-se a les mines. Però aquestes tribus vivien de la caça i del bestiar, i els nostres heroics *sportimen* han vingut a fer-ne una matança. Vivien de llurs placers d'estany i nosaltres els hi hem confiscat. Vivien de llurs terres; nosaltres hem pres les més riques. Tenien costums, que respectaven; nosaltres les hem proscrites, com contràries a la civilització—la nostra, s'entén—; tenien una religió, nosaltres els hi hem prohibida, no veient-hi més que inhumanes supersticions. Tenien caps; els hem tractat com esclaus. Després ha vingut l'administrador, que els ha parlat de la justa contribució que devien pagar a canvi de tots aquests beneficis...»

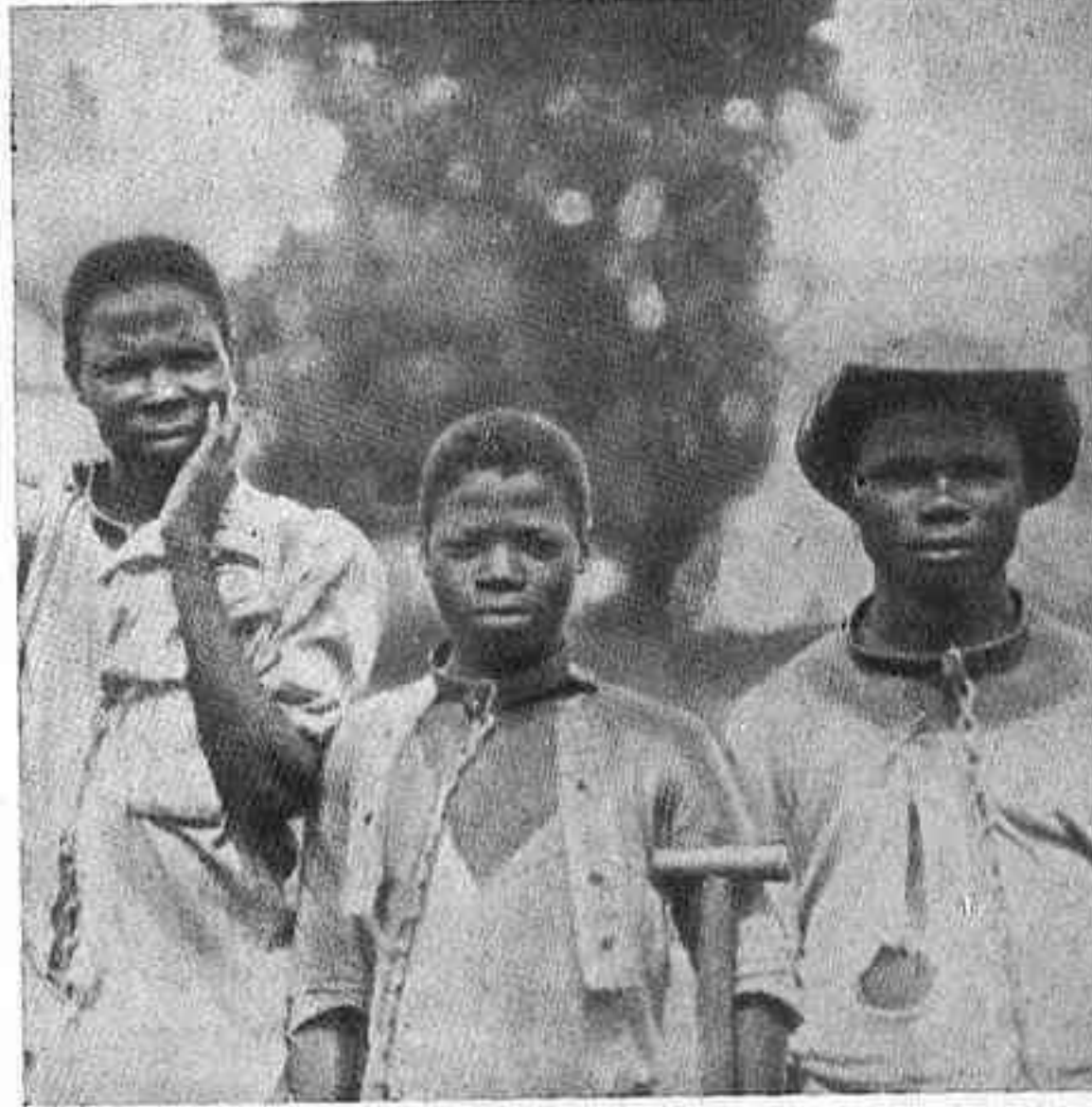
Fem ara un salt. Ens trobem en ple centre de l'Àfrica, al Katanga, la riquíssima regió minera del Congo belga—d'aquell Congo belga que constituïa una immensa explotació en la qual l'home indígena és un punt de detall secundari, com es pot llegir al paràgraf primer de la memòria de la Comissió Metropolitana per l'estudi del problema de la mà d'obra indígena (1924-25): «La primera obligació que incumbeix a les nacions que posseeixen colònies, és posar en valor llurs riqueses econòmiques. Els Estats civilitzadors han de totes maneres de tenir en compte l'estat de les poblacions indígenes...» Precios aquestes totes maneres simptomàtic i eloqüent... Però val més no parlar de les delícies del Congo Belga, de la desagregació de les tribus i de les desenes de milers de negres llançats a les mines, arrencats a llur vida habitua! —proletariat miser i lamentable... mil cops més miser i lamentable que en la seva vida anterior, a la tribu salvatge...»

Baixem una mica més. Som a l'Àfrica del Sud. Ací la situació—encara que ens sembla difícil—és molt més sinistra. A les altres colònies, el negre pot morir sacrificat pel blanc. Però ací hi ha quelcom que és molt pitjor que la mort: és el *colour bar*, la barrera de color. «Es una regla que reserva als obrers blancs, i als blancs exclusivament, tots els treballs qualificats—diu Weulersse—. Així hom manté artificialment els alts salaris per als blancs, que estan tots especialitzats; i hom surt guanyant a costa dels negres, condemnats sense esperança a fer els treballs més durs, sense la més mínima esperança de millora, siguin quines siguin llurs actituds naturals, llur experiència, llur aplicació a la tasca.» De manera que a sota del proletariat d'origen europeu encara existeix, en aquelles terres de maledicció on el negre és una bèstia, un sub-proletariat: el del propi habitant originari del país!! I des de 1926 aquest horror és a la llei federal de la Unió Sudafricana, oficialment consagrat, reminiscència de la primera constitució del Transvaal que deia: «No hi haurà igualtat entre blanc i negre ni a l'Església ni a l'Estat... Parleu-me després de les castes de l'Índia!»

Caldrà afegir que a les mines d'or i de diamants de Johannesburg els 200.000 negres que hi treballen són tractats pitjor que les bèsties dels nostres pagesos i que la mortalitat entre aquells desgraciats és enorme?

Amb gran estupefacció Weulersse ha comprovat que l'única terra colonial d'Àfrica on no hi ha problema... són les colònies portugueses! Quant a l'Àfrica del Sud, on els negres-paries són la immensa majoria de la població, un jorn esclatarà una terrible tempestat que tothom sent ja a l'aire... Què us semblen aquests exemples de les meravelles que l'Europeu civilitzador ha sabut fer a l'Àfrica?... Enlloc no ens apareix més clarament el fracàs formidable de la seva pretesa missió civilitzadora!

Libre coratjós i admirable, aquest de Weulersse—car cal tenir no poc valor per dir les coses que ell diu...
GONÇAL DE REPARAZ (FILL)



Negres liberians, encadenats

a les meravelles de la cultura blanca. Era, n'estava segur, una reparació que devia als seus germans africans després de tres segles d'esclavitud destructora...

Les nacions europees s'installaren doncs a l'Àfrica, reservant-se trossos enormes de territori, retallats al caprici del primer que arribava. Cultura, ordre, justícia, una organització tècnica superior—tal era el programa que exhibien tots en preparar-se a civilitzar les terres dels negres...

Tot aprofitant-se de les riqueses del sòl mitjançant una explotació aciençada, semblava que el blanc devia fer de l'Àfrica una mena d'Arcàdia i que la seva arribada representaria al negre, sotmès durant segles a la més trista barbàrie, la redempció.

Han passat quaranta o cinquanta anys d'ençà que els blancs, armats amb tan prometedor programa, s'installaren de manera definitiva al continent africà. Hi ha prou temps per veure quin ha estat el balanç de l'experiment. I l'evaluació de la capacitat civilitzadora del blanc dependrà del resultat més o menys favorable que doni aquesta recapitulació de l'obra feta.

Però qui s'atrevirà a fer la recapitulació en qüestió? Cal una equanimitat molt gran per jutjar a cada un fredament, una imparcialitat extraordinària per no exposar-se a

CODORNIU
Mai no falta a l'alegre taula tradicional

Recordem que el legítim EXTRA porta l'inscripció **CODORNIU** en el tap i en el coll de l'ampolla

Sant Sadurní de Noya

DISCO IRROMPIBLE

ESPECIALITAT EN LA MIDA

FITÓ
CAMPANERIA BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11653

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Algunes estrenes

El *Doctor Arrowsmith* és un film a remarcar. La seva filiació literària — Premi Nobel —, el prestigi del director que l'ha compost — John Ford —, el recomanen a l'atenció de la crítica.

Sinclair Lewis personalment s'ha declarat força satisfet de la transcripció cinematogràfica de la seva obra, vastíssima novel·la profusa de detalls, i John Ford ha esmerçat en la seva labor de filmació fins a onze bobines per a transplantar a la pantalla la

estandardització dels arguments cinematogràfics. És un motiu noble, original i ple d'intencions, intencions sobre les quals malauradament el film no és massa explícit; però per la resta la tasca de John Ford és excel·lent.

Minucios sense enfarfec en la posta en escena, curull d'encerts fotogràfics, el film aconsegueix cap el final un major interès. Ronald Colman juga el seu rol amb una sobria dignitat. Helen Hayes en el seu di-



«El Doctor Arrowsmith»

història d'aquest home de ciència que debuta sense esclat com a metge en una població rural, per a esdevenir amb el temps un famós bacteriòleg, descobridor d'un sèrum contra la pesta bubònica. El doctor marxa amb la seva muller a les Antilles, on el flagell de la pesta fa estralls, a experimentar l'eficàcia profilàctica del seu sèrum, el qual es revela absolutament eficaç, i assaboreix la joia del triomf, just al moment en què la seva muller mor, contagiada pel microbi.

Cal felicitar-nos per la gesta de Samuel Goldwyn portant aquest assumpte al cinema. És un tema que no es ressent gens de

fàcil paper té moments felicíssims que la fan una excel·lent partneria de Ronald Colman. Per un moment, tement que l'aparició de Myrna Loy, vamp, no vingüés a rompre la bella unitat del film amb la introducció d'alguna química passió romàntica. Sortosament res no hi ha d'això i l'obra, gràcies a Samuel Goldwyn productor, Sidney Howard adaptador i John Ford director, resta un film seriós i auster.

Heus ací Carol Lombard, que després d'una pila d'anys de vida obscura pels estudis de Califòrnia, es troba avui elevada a la màxima categoria estel·lar. Val a dir que la gent de la Paramount són molt hàbils a posar en evidència els seus dots d'actriu i les seves magnificències femenines. L'hem revista en *La insaciable*. Un film que té una primera meitat molt divertida, per caure després en unes divagacions del tot convencionals. Tot el que és espectacle, gags anecdòtics, interpretació, té una gràcia fàcil que fa de bon veure. Però tot el que és exposició, desenvolupament i desenllaç del motiu no té cap consistència.

Els germans Marx han tornat a sorprendre'ns amb el seu art tan *sui generis*. Veiem en *Pistolers d'aigua dolça* un espectacle que té de vegades un aire de circ equestre, espectacle conduït amb un humor descordat i extravagant, amb bons trucs de clown i sempre tot comprès dins un ordre de cinema. Res aquí d'una funció anodina. Hi ha de tot, des de les corredisses, trompades i caigudes estrepitoses que són els elements fàcils del còmic cinematogràfic, fins a les subtils combinacions plenes de malícia.

Aquesta setmana tenim un Buster Keaton a l'*Urquinaona*, un King Vidor al Tivoli i un film de Fedor Ozep sobre els *Karamazoff* al Capitol. Bona setmana, doncs. Preparem-nos també a veure aviat al Coliseum un magnífic film de John Cronwell, titulat *Què val el diner?*, inspirat en la novel·la de Dickens *Dombey i fill*, i interpretat per George Bancroft. Un film que situa el seu director en un lloc de categoria entre els realitzadors del moment.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Perojo, a Barcelona

Dimarts vinent, a l'Associació de Cinema Amateur, donarà una conferència sobre *La realització d'un film*, el postor en escena espanyol Benito Perojo, l'autor de films com *La Bodega*, a senyalar entre el poc d'aprofitable que fins ara s'ha fet en la tan anomenada *producció nacional* que a penes existeix, i quan existeix, encara és molt pitjor.

Un film japonès

Una sola vegada hem pogut veure un film japonès, a Barcelona, que fou comentat, al seu temps, en aquestes pàgines. Ara, a París, se n'ha projectat un de pariant, que havia suscitat un viu interès. Però segons André Levinson, *Nippon*, que així es diu aquest film, ha decebut profundament, tant que l'esmentat crític conclou que, per a l'art extrem-oriental, no hi ha pas salvació fora de la tradició, convencional, rígida, tota en fórmules. Levinson retreu justament a l'autor del *scenario* de *Nippon*, el seu fanatisme ingenu del progrés, amb un esperit de denigració del passat d'un primarisme intolerable. Unicament unes escenes d'esgrima, amb aquells xiscles de rata-pinyada, troben gràcia per llur virtuosisme malabarista, davant el crític.

Es curiós, de passada, retallar una constatació de Levinson que val la pena de remarcar:

«El que importa de proclamar (car massa pocs occidentals se'n recorden o se'n adonen), és que, per una troballa providencial, el cinema americà i, en conseqüència, el nostre, deuen a la influència oriental la reforma decisiva del joc dels actors sobre la pantalla muda. És, en efecte, gràcies a Sessue Haiakawa, en *Forfaiture*, al seu rostre terriblement plàcid, d'esmalt dur, on només vivien els ulls ametllats, fulgurants, que el cinema aprengué a substituir l'agitació epilèptica dels mímics d'altre temps per la sobrietat dels caps en primers plans, absorbits, destrocats sota exteriors immobils i on la mirada resumeix el drama interior.»

Nomenament

El nostre col·laborador Joan Tomàs ha estat nomenat corresposnal a Barcelona de la coneguda revista cinematogràfica *Pour vous*, de París.



Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79681

Sessió a dos quarts de quatre.
A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada

NOTICIARI FOX
Reportatges Cineac
CONTRASTOS
(Documental)

Exit de la Catifa Màgica Fox
TRÍPOLI

Dijous, la pel·lícula
"REINA ARRIBA"

Equip sonor R. C. A. Photophone

D'ALTRES TEMPS

W. S. Hart i el seu cavall

La figura típica, avui oblidada, d'aquest temps famós actor de cinema, abillat de *cow-boy*, inseparable del seu cavall blanc, tan protagonista com ell, recorda un dels moments més brillants del cinema nord-americà.

En dir brillant ens referim, naturalment, a la qualitat. Prescindim del pintoresc i de l'anècdota, i, més encara, d'aquesta característica del cinema nord-americà que patiren les pel·lícules de *cow-boys* — i les de

uns cavalcadors perfectes; eren o semblaven homes molt valents i molt forçuts, però no quedaven pas tan homes com ell.

No el recordeu? William S. Hart, a l'època durant la qual va brillar amb resplendors d'estrella rutilant en el cel del cinema nord-americà, ja era un home fet. No poscia un físic encantador ni menys atractiu, ans al contrari, més aviat llestejava; tenia un esguard ferreny, i uns ulls grisos de gat, pels quals passaven uns llampes reveladors de la seva ira o descoloridors de la seva bondat.

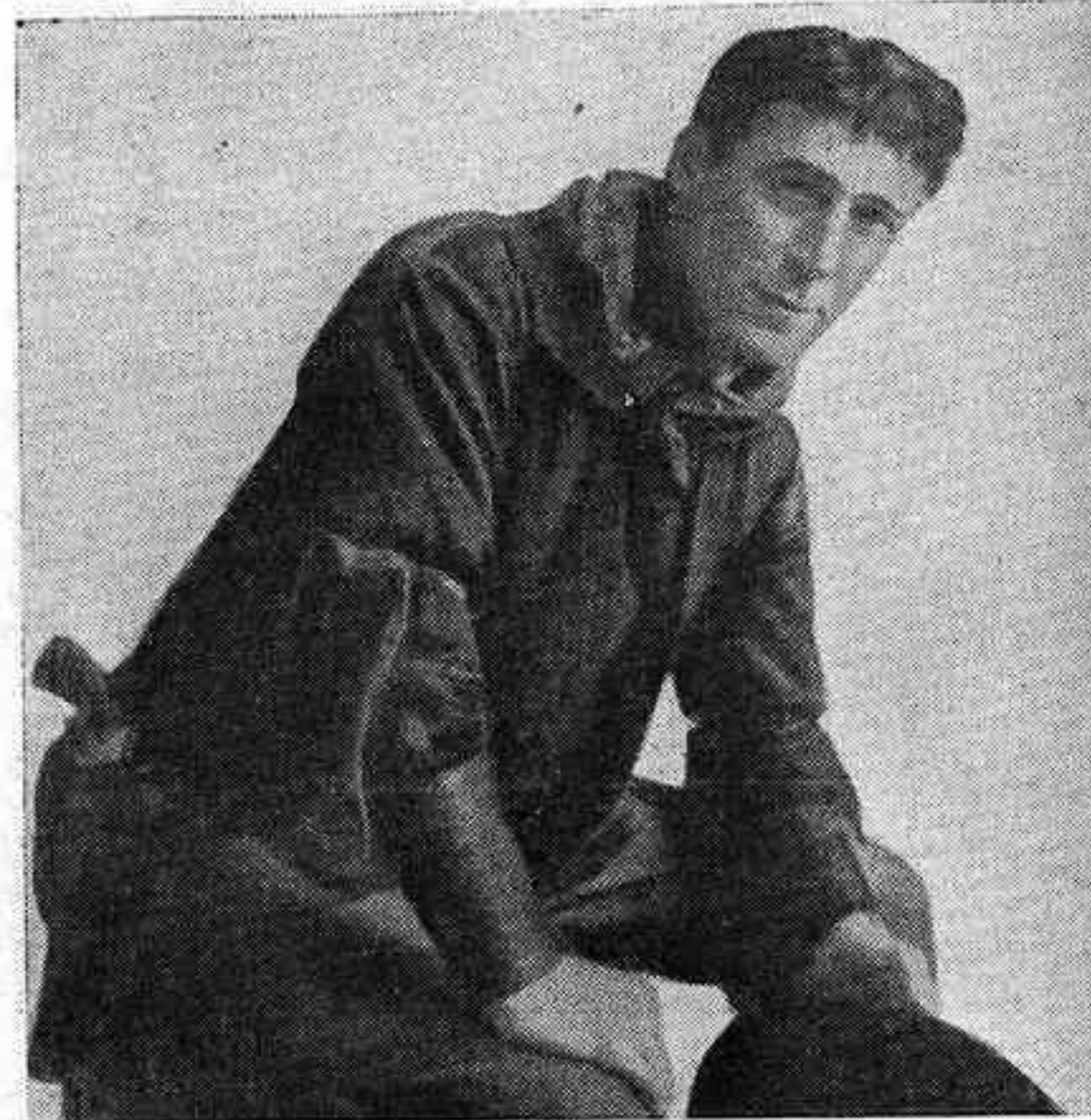
Ell i el seu cavall, més que un cavall un amic, en feren de verdes i de madures, empaïtant les diligències i robant els diners dels passatgers que hi viatjaven. Però en trobar-se enfront d'una dona, el bandit es transformava en un cavaller, i àdhuc se n'enamorava, quan l'argument ho imposava — com solia imposar igualment, unes racions abundants de cops de puny i de trets. En aquest cas, que es produïa molt sovint, el *cow-boy* feia caps i mànegues per tal de tornar-la a veure i aleshores sorgia un home nou, bondadós i recte.

Tot això, explicat així, a penes té relleu i fa tuf d'esser un convencionalisme teatral com un altre. Probablement ho era; però, defensat aferrissadament de bon començament era transformat finalment en un producte artístic autèntic gràcies a la sobrietat i a la justesa de la interpretació.

Ara un incís. Durant molt de temps ha constituït un tòpic creure que el bon actor de cine era antagònic del bon actor de teatre. Alguns exemples desgraciats, reforçaren aquesta creença. Darrerament, una bona part de films francesos excel·lents, interpretats per gent que procedien del teatre, han demostrat que se'n pot treure bon partit. D'aquest exemple descartem els actors espanyols; car són una cosa a part del cinema i del teatre.

Cal dir que Hart fou, abans que actor de cinema, actor de teatre, i especialitzat en la representació de Shakespeare. Qui sap, doncs, si fou aquest, al capdavant, el secret de les seves interpretacions.

JAUME PASSARELL



William S. Hart

tots els altres temes —, la repetició insistent d'uns tipus, fins arribar a l'amanerament.

El cinema és un art. Per tant, ha d'esser amarat de sentit humà. Quan l'anècdota o el pintoresc el superen, aleshores esdevé un tòpic.

Després de Hart, no se'n veieren pas pocs ni molts de *cow-boys* per aquests cines de Déu. Però aquests ja feien el que en podríem dir *comèdia*, tot i que practicaven un banditatge o unes heroicitats molt semblants a les del primer. Era que l'anècdota sobrepujava el sentit humà i desnivellava el subtil equilibri que ha d'existir sempre entre aquests dos elements, la barreja ponderada dels quals produeix l'obra artística.

Hart era, perquè ens en sabia donar la impressió total, un *cow-boy* autèntic. Gairebé tots els altres només en feien. Hi ha, en aquesta diferència, tot un món de consideracions a fer.

I bé. L'home rude i brau, encara no mallejat per les complicacions, per les giragones estrafolàries de la vida civilitzada; lliurat per complet als seus instints, els quals les circumstàncies feien derivar vers la bondat o al contrari, però que després d'una lluita aferrissada amb aquelles, i en molts casos amb el seu jo, solien caure del cantó del bé; heus ací el *cow-boy*. I tot això, que no és pas poc, és el que quell actor sabia expressar d'una manera definitiva i perfecta en les seves encarnacions. Era el prototipus del *cow-boy*. Tots els altres eren

CAPITOL

Cada dia un nou triomf de



Adaptació al cinema de la novel·la de DOSTOIEVSKI

"Els germans Karamazov"

El tema tràgic més cèlebre de la literatura mundial

SELECCIONS FILMÒFONO

Femina

Tots els dies triomfa plenament, en la seva gran creació, la genial

ANNY ONDRA

EN UNA NOCHE EN EL PARAISO

La més divertida comèdia musical

Una exclusiva Febrer i Blai

URQUINAONA



amb ANITA PAGE

UN ÈXIT REMARCABLE HA CONSTITUÏT L'ESTRENA AL TIVOLI



Un poema cinematogràfic dirigit per KING VIDOR

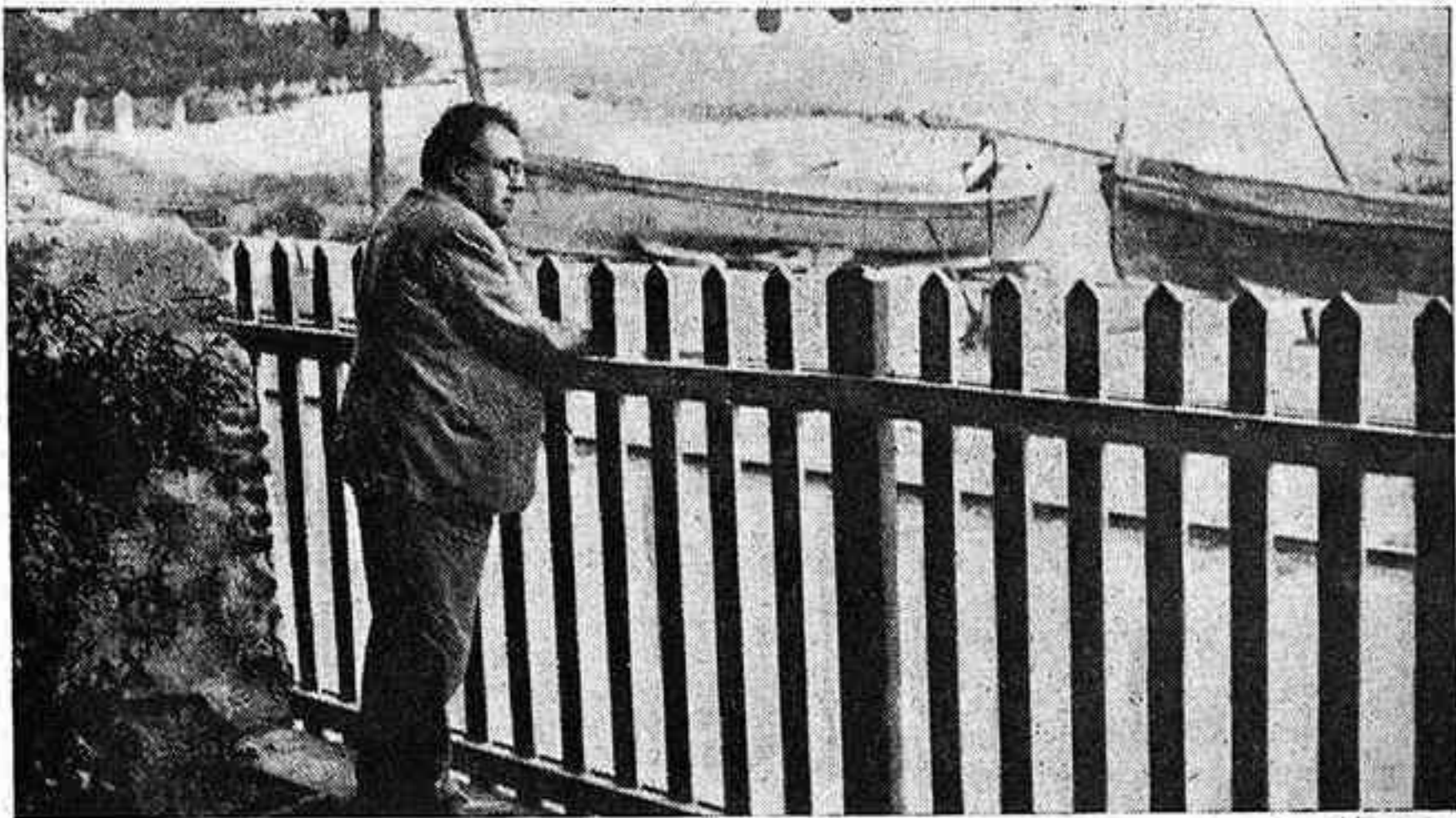
Distribuidors: "Sociedad Ibérica de Construcciones Eléctricas" S. I. C. E. - Passeig de Gràcia, 29

EL TEATRE

Amadeu Vives

Recordo la primera vegada que vaig veure l'Amadeu Vives: era l'agost de 1895, en un dels intermedis d'un concert de la Capella Russa que dirigia Dimitri Slavianov al Teatre Liric, o sigui la Sala Beethoven, lloc d'espectacles l'enderrocament del qual fou una pèrdua pel decòrum teatral barceloní. (De l'enderrocament del Liric, només un artista català va protestar-ne, Miquel Utrillo.) Per aquella època jo era un vailet, però a casa tenien el bon gust de fer-me anar a totes les manifesta-

coix i barbut, que no és altre que l'Amadeu Vives, es ficà a la conversa: —Aquesta òpera fa sé de memòria i no és tan difícil d'entendre com diuen. —Vostè la sap, jove?—diu Collaso. —Sé el Sanson, i una altra de millor, molt millor, que se'n diu *Les noces de Figaro* i una altra d'immensa que és el *París*. —Digueu que gairebé ho sabeu tot—fa Bernis. —Sé les bones i les dolentes. I respecte les més que dolentes, vostè n'ha anunciada



Amadeu Vives a Sant Pol de Mar

cions d'art. Començant tan jove a ficar-me en llocs així, no vaig tardar a ésser rebatejat amb el pretensió nom de «el fetus intel·lectual».

En Vives, en aquella època, duia barba i anava desastrosament vestit, i (segons jo escoltava), tres noms l'obsessionaven: Palestrina, Vitoria i Wagner. Aquella nit, es barallaven ell i En Francesc Alió. Amb la seva veu d'espiguet, En Vives deia:

—Esteu enganyat, i us enredren. Aquesta Manon francesa que tant us entusiasma, és una porqueria, i Massenet un cursi.

Una matinada, al vell Tivoli, En Vives dormia en una butaca de la sala. Damunt del sostre de zinc del teatre repicava la pluja. Era el juliol de 1899, i, per primera vegada a Barcelona, s'acabava de dedicar un homenatge teatral a En Vives. Nit de la cinquantesima representació de *Don Lucas del Cigarral*, sarsuela de llibre immillorable: una refosa d'*Entre bobos anda el juego*, realitzada magistralment per Tomás Luceño. En aquella funció de benefici, En Vives havia dirigit a l'orquestra l'interdici de la seva òpera *Artús*, el tenor Casanyes havia cantat una romança, i l'Orfeó Català, *La pastoreta*, *La filla del marxant* i *L'emigrant*, que ja s'imposava aleshores.

Nit de triomf pel jove Vives. Eren prop de les cinc del matí, però el xafec creixia i es feia difícil abandonar el teatre. L'Amadeu Vives, que tota la vida li ha agradat fer conversa, fos l'hora que fos, responia a unes preguntes del mestre Narciso López, que dirigia com ningú aquell prodigi de gràcia que és *El barberillo de Lavapiés*, del qual el mestre Vives era un apassionat. El mestre López que vaig veure, en 1915, en un manicomi madrileny, on també hi havia Emilio Carreras, l'ídol de la *cuarta de Apolo*, preguntava a En Vives qui havia estat el seu primer mestre. I En Vives—després d'una interrupció d'En Joanet Elias, l'empresari del vell Tivoli, que deia: «Aquest ja va néixer ensenyat, i quan era petit i feia d'escolta prou va posar diners a guany»,—exclamava:

—Ja veureu. A casa estaven subscriptes a una revista que se'n deia *La Ilustración Musical*, on constaven tots els mestres de Barcelona. Hi vaig llegir el de Josep Ribera, mestre de la capella de música de l'església parroquial de Santa Anna. Vaig anar a veure'l. Veient-me tan noi, em va preguntar què volia. «Vull ésser músic, i aprendre amb vostè», vaig contestar. «Però bé deus tenir pares, germans?», em va preguntar. «Sí, però no vull que en sàpiguen res.» El mestre em va portar al piano, em va dar unes solfes, i a vista les vaig cantar i transportar. Tot seguit em va admetre. Tenia vuit anys, llicions gratis i tres duros de sou al mes. A la capella de música de Santa Anna vaig passar quatre anys. Després, a's catorze, me n'anava d'oient a les aules de la Universitat. Tant se me'n donaven les classes de Filosofia com de Dret o de Ciències. La Física m'agradava molt. A la Universitat vaig fer amistat amb uns xicots que prometen, que es diuen (lector, tingues present que això ho deia En Vives pel juliol de 1899) Prat de la Riba, Francesc Cambó i Pere Corominas.

Cap al tard d'un dia d'octubre de 1896, passejaven per la Rambla del Centre l'empresari del Liceu, Albert Bernis, acompanyat del gran liceista Enric Collaso, del crític musical de *La Publicidad* Josep Pascual, de Carles Costa i del meu pare. Bernis deia que ara anava en serio, que donaria a conèixer una òpera francesa molt difícil d'entendre, de Saint-Saëns, titulada *Sanson et Dalila*. Un jove coix i barbut s'acosta al grup, mentre Bernis continua parlant de la nova òpera i del magnífic temple de Dagó que s'enderroca a vista i que construeix i pinta Soler i Rovirosa. El jove

una, que és el *Mefistòfele*, que és una bestiesa.

—Home, tant dirà...

—No dubti que és una bestiesa i molt aviat tothom se'n fumarà. Jo tinc una òpera, *Artús*, que ja pagaria Boito per saber escriure-la.

Perquè En Vives, quan era jove, no cultivava la ironia com en els darrers anys. Engegava trets de fons i rocs amb les mans.

Un fet curiós per a la història. A la tardor de 1897, en uns concerts que el mestre Antoni Nicolau organitzà al Teatre Liric, contractà Richard Strauss, que aleshores era prim i duia un refilat bigoti ros. Tenia trenta tres anys i ja havia compost *Don Juan*, *Mort i transfiguració* i *Així parlà Zarathustra*. Els dos primers poemes simfònics esmentats van esbojarrar el públic.

Una nit, uns quants entusiastes invitaren Strauss a donar un passeig en barca pel moll de Barcelona. Amadeu Vives era de la colla, i començà a parlar de literatura i de música amb Strauss.

—No coneixeu—li preguntà—un poema decadent, molt estrany, però, això sí, una joia d'art, d'Oscar Wilde, que és diu *Salomè*?

—Ni el recordo—va dir Strauss. —Doncs fa molt d'efecte quan es llegeix—va dir Vives, i després d'explicar l'argument, continuà—: Vull que el llegiu. Demà a l'hora de l'assaig us el portaré.

Dit i fet. Després, Strauss se'n va anar de Barcelona. I cosa de deu anys més tard, la *Salomè* d'Oscar Wilde, amb música de Strauss, triomfava pertot i rebia l'excomunicació de Pius X.

Aquesta conversa en barca me la va contar el mateix Vives, i corroborar En Carles Costa.

Un excellent amic meu, Lluís Salgado, és, com jo, un admirador d'Eduard Marquina. Un dels somnis de Salgado era veure col·laborar l'Amadeu Vives amb l'autor d'*El pavo real*. Primer, el compositor volia que el poeta li escrivís un *Don Juan*. Més tard, tots dos acordaren fer una gran òpera còmica de molt espectacle. En Marquina aranjaria una comèdia gòldoniana i la titularien *El abanico duende*. Salgado fou qui no deixà en pau En Mestres, aleshores empresari del Liceu, perquè posés *Balada de Carnaval*. Al mestre Vives sempre li va fer gran il·lusió que al Liceu li estrenessin o reprenguessin alguna obra seva.

Una vegada, en 1918, vaig anar a Madrid, amb l'encàrrec d'En Salgado d'assabentar-me de com estava la instrumentació d'*El abanico duende*. Cerco el músic i me'l trobo, una nit, donant, amb Ramón Pérez de Ayala, tòmbs pel Madrid vell. Abraçades, preguntes, facècies, etc. En Vives ja feia temps que anava afaitat, ben vestit i la seva unitat monetària eren les mil pesetes. Pérez de Ayala va dir-me que el mestre Vives li contava una cosa molt curiosa.

—No res—va dir—, li explicava per què sóc coix. D'una caiguda de fa més de trenta anys. Sempre he tingut por als gossos, tanta por que fins els somiava. Una nit, a Toledo, vaig somiar que m'empaitava un gos rabios. Em despertat, agitat d'haver lluitat en somnis amb un gos, i, horror!, me'n trobo un de debò als peus del llit que m'estava mirant. M'alço i, com un al·lucinat, em tiro al carrer des del balcó. Vaig acabar de desvetllar-me sobre l'empedrat, amb un braç i una cama trencats.

Aquella nit, En Vives va parlar i parlar, contant i desenrotllant plans i projectes. M'assegurà que aquell estiu, a Sant Pol de Mar, acabaria *El abanico duende* pel qual, de part d'En Salgado, li vaig preguntar. I perquè aquest amic no s'entristís per la lentitud, li trametria un record. I, en efecte, li va fer present d'una magnífica arca gòtica.

—Llàstima—deia En Vives—que no visqui l'Alexandre Soler i Rovirosa per posar en escena *El abanico duende*!—I, continuant la seva conversa amb Pérez de Ayala, afegia: —Mi espantosa tragedia es que soy un hombre fundamentalmente serio dotado de una imaginación alegre.

RAFAEL MORAGAS

CIRC OLYMPIA Nou programa

La inquietud, en lloc moltes vegades de superar les coses, les espantia. Heus ací el cas d'En Sugranyes. El programa inaugural de l'Olympia constituïa, aquesta temporada, una bella realitat, que constatarèiem lleialment en aquestes pàgines, i una promesa de futurs encerts. Però aquesta promesa s'ha esfumat ja a l'hora que som. L'actual espectacle de l'Olympia no ens satisfà gairebé gens, ni per la seva qualitat de conjunt, ni per la forma com està muntat i presentat.

Trobaríem molt enraonat que En Sugranyes ens oferís a la pista un programa d'atraccions a la manera dels espectacles dits de fira o dels grans circs estrangers, amb la parada de tots els números i unes gotes de music-hall, aplicat al circ, que servissin d'enllaç. Malauradament, per al primer no té l'Olympia l'atmosfera necessària, i per al segon li manquen a En Sugranyes elements i gust—sobretot, gust. Aquells pallassos vestits de ballarina fan angúnia de veure; aquelles salutacions que llegeixen les germanes Cortesinas donen pena de sentir; aquelles dues gegantes alemanyes, senyorettes Van Droisen—paròdia tronada de Layton i Johnstone—, que si l'una toca malament, l'altra canta pitjor, reclamen un vestíbul desllugat del carrer de Sant Pau amb un home que cridi: *Vayan pasando!* Si al circ, que hauria d'ésser el més pur dels espectacles, hem d'introduir-hi les facècies del *Yes-Yes*, la literatura del *Oui-Oui* i els fenòmens de barraca suburbial, ja podem plegar.

En Sugranyes ha volgut fer un bon arros, i s'ha cregut que ja n'hi havia prou amb tirar a la cassola uns quants talls de peix relativament fresc. No, no n'hi ha prou. Cal també saber cuinar-ho, cal tenir en compte la qualitat de l'arros. No n'hi ha prou amb la bona voluntat de la senyoreta Pucci—filla del clown Pippo—, dansarina i xilofonista; ni amb el treball tècnicament remarcable, però desproveït de gràcia, de Miss Fillis al trapezi; ni amb l'acrobàcia volant, amb trampolí elàstic, de les Salvatoris, força digne d'esment, a desgrat que la posició en els exercicis no és bella gairebé mai, per la netedat en la presentació del número; ni amb la vistositat del dressatge dels cotons de Mlle. Diana Loyal, a la qual havíem tingut ja ocasió d'aplaudir cinc anys enrera al mateix Olympia, quan es feia dir Miss Wolfurt; ni amb els admirables *plongeoons* des de gran alçaria de Miss Swan Ringers i companyes, també conegudes ací en un temps, ens sembla recordar, que portaven amb elles Miss Peggy, morta en un accident; ni, per acabar, amb el cake-walk del ballet Darmor, molt animal i ben resolt, però mal vestit i més escaient per a un lloc on les vastes proporcions no n'ofeguessin la gràcia.

De la parella de c'owns Seiffert i Martindell no ens atrevim encara a parlar-ne. Esperem que s'acabi aquesta mena de programa d'innocents, en el qual adhuc ells es troben desplaçats, i que l'Olympia es converteixi novament en un circ com Déu mana, sense comuns denominadors de mal entesa feminitat i sense aquell chor de l'*Aida* o de *La Corte de Faraón* a la barriera.

T.

Sobre "L'Opéra de Quat'Sous"

II

BERT BRECHT

Quan, en 1922, arribà a Berlín, Berthold Brecht—Bert Brecht—tenia vint-i-quatre anys. Era un poeta vagabund, en tots els sentits de la paraula. No portava altre bagatge literari que un premi que acabava de guanyar, un munt de poemes de revolta i una obra teatral que aquell mateix any havia d'obrir-li pas entre els joves que, com ell, volien sentir-se acarats per la glòria: *Tambors en la nit*.



Bert Brecht

Bert Brecht, nascut a Augsburg, venia aleshores de Munic, on havia avalotat la gent de lletres amb el seu llenguatge brutalment descarnat i alhora profundament líric. Fugint de les idees abstractes i cercant en la realitat de la vida, com John Gay dos segles abans, la veritable poesia, freqüentava els bars més rebentats i recorria els barris més miseriosos per a trobar motius d'inspiració i transformar la seva fantasia i el seu humorisme en cants de tràgica amargor. Fou titllat de visionari, fou acusat de cràpula, però la seva poesia, manifestada, a l'igual també que Gay, en forma de complantes i balades, s'imposava cada vegada més per la seva sinceritat, per la seva força d'expressió, pel seu accent humà. Hi havia en ella l'atmosfera del carrer. Els sons de Brecht es feren aviat famosos, no solament per constituir una novetat i trencar tota tradició, sinó, a més, per llur to pintoresc i llur contingut satíric. En referir-se més tard Franz Werfel a les tres B representatives de la poesia de la nova Alemanya, posava ja el nom de Brecht per damunt dels de Becher i Benn, els quals compartien amb ell, segons el gran escriptor austríac, aqueixa representació.

Havia anat Brecht a Berlín, més que per a altra cosa, per a poder dur al teatre el clam d'indignació i el sabor popular de la seva poesia. Tenia Brecht una obsessió: el proletariat oprimat, i un odi: Max Reinhardt. Creia que a l'escena calia fer-hi obra de reivindicació social, i d'una forma esquemàtica, rudimentària, espartana. *Tambors en la nit* obeïa a aqueix concepte del teatre. Assolí un gran èxit; els defensors de l'expressionisme, deixant de banda l'argument, potser massa banal, posaren l'obra als núvols. «Heus ací—exclamaren, referint-se a l'interpret principal— un home d'acció, un home de carn i ossos!» Herbert Jhering, el gran crític rival d'Alfred Kerr, li obrí els braços i, parodiant Werfel, parlà de les quatre B representatives de la jove dramaturgia alemanya: Brecht, Bronnen, Brust i Berlach.

La segona comèdia de Bert Brecht fou *Baal*; un altre èxit, però molt discutit i acompanyat, el dia de l'estrena, d'escàndol. Brecht havia accentuat la brutalitat i el lirisme en el llenguatge; havia accentuat també, desfavorablement, la condició moral del protagonista; aquest, imatge d'un ésser instintiu sense respecte ni consideració per a res, es passa la vida cantant per les tavernes i vivint de les dones; l'autor el deixa

morir, solitari i abandonat de tothom, a un recó de la Selva Negra. Brecht estrenà encara tres o quatre obres sense importància, entre elles, l'any 1927, una adaptació d'*Eduard II*, de Marlowe, que per força havia de seduir-lo pel tipus repugnant d'aquell rei, i finalment, en 1929, donà a conèixer, sota el títol de *Drei Groschen Oper*, una versió arranjada de *The Beggar's Opera*. El mateix que per a aquesta obra una atracció irresistible; li oferí una ocasió, recolzant els efectes i transformant en requisitori la ironia indulgent de Gay, per a renegar públicament d'un grup de coses i institucions més respectades que respectables. Pabst, en el seu film, ha atenuat bastant les exaltacions de Brecht.

Weill, músic talentuós, el temperament i les idees del qual són, si fa no fa, les mateixes que les de Brecht, féu la partitura de *Drei Groschen Oper*. «He recollit les notes—digué Weill—de les orgues del carrer, igual que si arrellegués escombraries; jo escric música per als pobres; per als rics ja n'ha escrit Wagner.»

Drei Groschen Oper conegué, millor que cap de les produccions precedents de Brecht, el favor del públic. Fou també, de totes maneres, discutidíssima. Alfred Kerr, sobretot, s'hi llençà com un llop, acusant Brecht de plagiar, per haver introduït al text unes balades de Villon, i lamentant-se de la simpatia que els espectadors sentien per Mackie, el bandoler triomfador. Però els crítics i les lamentacions de Kerr no serviren més que de reclam. Brecht i Weill, a darrers d'aquell mateix any, estrenaren, esperonats pel succés de *Drei Groschen Oper*, una nova comèdia: *Happy End*, en el manifest preliminar de la qual proclamaven que és més criminal fundar un Banc que robar, i on s'hi veien, entre altres detalls divertits: uns

gangsters de Chicago convertits per una xicoteta de l'Exèrcit de Salvació, unes girls vestides d'àngel cantant l'*Hosanna* a l'hor de Sant Rockefeller i Sant Ford i unes orgues de catedral amb un rètol que deia: «Les untem amb lubricants de la Standard Oil.» Hi hagué un daftabaix.

La darrera obra de Brecht de la qual tinc notícia, fou estrenada a Munic a darrers de l'any passat, amb música, sempre, de Kurt Weill. Es una «comte japonès», titulat *L'hame que diu que sí a tot*. La tendència és més revolucionària que mai. Es tracta d'un pobre diable al qual tiren els seus companys a un precipici perquè el veuen feble per a continuar el camí i els resultaria un destorb. Brecht vol significar amb aquesta obra que per a la llibertat col·lectiva no s'ha de mirar gaire prim en el que faci nosa. Entén, com Gay, que la vida és una plenteria, però ell s'ho pren a la valenta. Ah!, i fumant puros de dos marcs.

JOAN TOMAS

COLISEUM

PISTOLEROS DE AGUA DULCE



pels 4 germans Marx
Un sentit de l'humor completament inèdit; i

LA INSACIABLE

per Carol Lombard
Perfecta síntesi de la dona ultramoderna
Són dos films PARAMOUNT

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

AGUMULADORS "Exide" GARAGE ELECTRIC CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

AVUI
Saló Catalunya

WARNER BAXTER
KAREN MORLEY
la vida es un azar

FOX



GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES LLETRES

AL MARGE DEL CENTENARI DE GOËTHE

L'escriptor i el suïcida

José Ortega y Gasset s'esforça a voler-nos fer pensar en un Goethe que no hagués anat a parar a Weimar: «Nada debilita tanto los profundos resortes del vivo como el exceso de facilidades. Esto fué Weimar para Goethe en aquella sazón decisiva. Facilitó el enquistamiento de su juventud y quedó para siempre en disponibilidad.» «Goethe se acostumbró a flotar sobre la vida—se olvidó de que era un naufrago.» «Goethe se vegetaliza. El vegetal es el ser orgánico que no lucha con su contorno. Por eso no puede vivir sino en am-



Goethe en temps del «Werther»

biente favorable, sostenido, mimado, por él. Weimar fué el capullo de seda que el gusano segrega de sí para interponerlo entre sí y el mundo.»

Potser Goethe ho veia també així, ja que en marxà. Però reincidí.

La meua antipatia a Goethe va, però, més enllà. Cert que Goethe devia tenir la seva joventut apassionada, turbulenta i torçada si fa no fa com la majoria de les veritables joventuts. Cert que de totes les obres de Goethe em quedo amb el *Werther*. (La segona part del *Faust* treu tota la bona impressió que pot fer la primera.) Però també em serveix massa per veure l'enorme diferència que va de l'escriptor a l'home.

Sembla que l'idilli de Goethe amb Carlota Buff fou molt breu i poc profund. Carles Soldevila ho comenta així: «Es ben cert que el geni literari consisteix sovint a canviar d'escala els sentiments reals que comporta l'existència: d'una tènue esgarri-fança fer-ne una commoció pregonia, d'un sentiment trencadís, una adhesió capaç de dur al suïcid.» El meu gust, però, és amant de tot el contrari. M'apassiona molt més la biografia d'homies que han viscut una commoció pregonia capaç de dur al suïcid, encara que no hagin encertat gens a transportar-ho a llurs escrits.

Anglo-American Lending Library

Open Mondays, Wednesdays, Fridays and Saturdays from 11 to 1. Tuesdays and Thursdays, from 6.30 to 7.30 P. M.

FONTANELLA, 10, 2.º, 10.º over International Bank Corp. - BARCELONA

Quanta diferència de Goethe a Werther! Werther envia el seu criat a buscar, sota el pretext d'un viatge, les pistoles del marit de Carlota. S'estremeix pensant que ha estat la mateixa Lotja qui les hi ha lliurat. Amb aquestes pistoles es suïcida.

Goethe el que féu fou anar a comprar uns anells i els envià a la jove parella en el dia de la seva unió. És més. Goethe el dia de la seva partida va enviar a Carlota una carta que acaba així: «Jo, estimada Lotja, sóc feliç de llegir en els vostres ulls la confiança que no canviaré.» El subratllat és meu i avui—que podem veure la vida de Goethe en totalitat—aquestes paraules no ens sonen pas massa bé. I és més encara. L'home ho aprofità per escriure'n una novella de tons tràgics.

De totes les frases que corren de Goethe no m'atrau pas aquella de «Més llum!», que si és que la va arribar a dir sembla que no fou pas l'última. Les paraules veritablesment darreres van ésser unes altres més olímpiques potser. De totes les frases que corren de Goethe em quedo amb les que exclamà parlant d'un ruquet que prenia el sol: «wie wahr, wie seind!»

Que veritables, que existents!, més que no pas Goethe, resulten els suïcides que hi ha hagut. Algun, com ens diuen, influenciat més o menys per la lectura del *Werther*, per més sarcasme?

Settembrini va escriure en una ocasió que el qui d'adolescent no hagi meditat, almenys una vegada, en el suïcid, no promet fer res de bo.

Però «wie wahr, wie seind!», el suïcidí perpetrat.

I entre els suïcides cap no se m'ofereix tan colpidor com Angel Ganivet.

El suïcidí per a Ganivet—per estar preocupat per la doctrina de la reencarnació de les ànimes (llavors s'havien posat en voga els estudis sobre les coses orientals i sobretot les coses índies)—, no era un acabar de cop, ni posar punt final als sofriments. En l'*Epistolari* de Ganivet—infima part del que hauria d'ésser—trobem aquest paràgraf: «En ambos casos puedo permitirme la satisfacción de entretenerme con mis imaginaciones para disfrazar las miserias de la vida e impedir que se acerque la idea del suicidio, que no resuelve nada tampoco si, como es de temer, tenemos varias ediciones, y cuanto antes nos inutilizamos tanto antes nos echan tapas y medias sueltas en el laboratorio de las almas, para lanzarnos a funcionar de nuevo en este planeta o en otro, si hay varios que nos ayuden en estas faenas.»

Malgrat tot, Ganivet ens resulta el suïcidí més recalitrant. Es llança al riu Dwina en fer la seva travessia quotidiana. Passatgers del petit vaixell es tiraren, acte seguit, a l'aigua i assoliren salvar-lo de la mort. Però tan prompte com va tornar en si va desfer-se irradament dels seus salvadors per tornar-se a llançar al riu; aquesta vegada d'una manera definitiva.

I no es pot trobar en les obres de Ganivet una descripció, ni un final tan desesperat com en el *Werther*; el contrari, Ganivet cultivà amb preferència el to popular, les dites bigarrades, la ironia, l'actitud de tant se me'n dona i la contradicció, més que l'academisme transcendental o més o menys apassionat.

Goethe va escriure el *Werther*. Ganivet només el va viure i el va morir. Això per a alguns no compta o no els arriba a fer ni fred ni calor. Però jo, amb tot el seu gavaldal de defectes, em quedo amb Ganivet. Al cap i a la fi no deixa d'ésser un gust com un altre.

RODOLF LLORENS

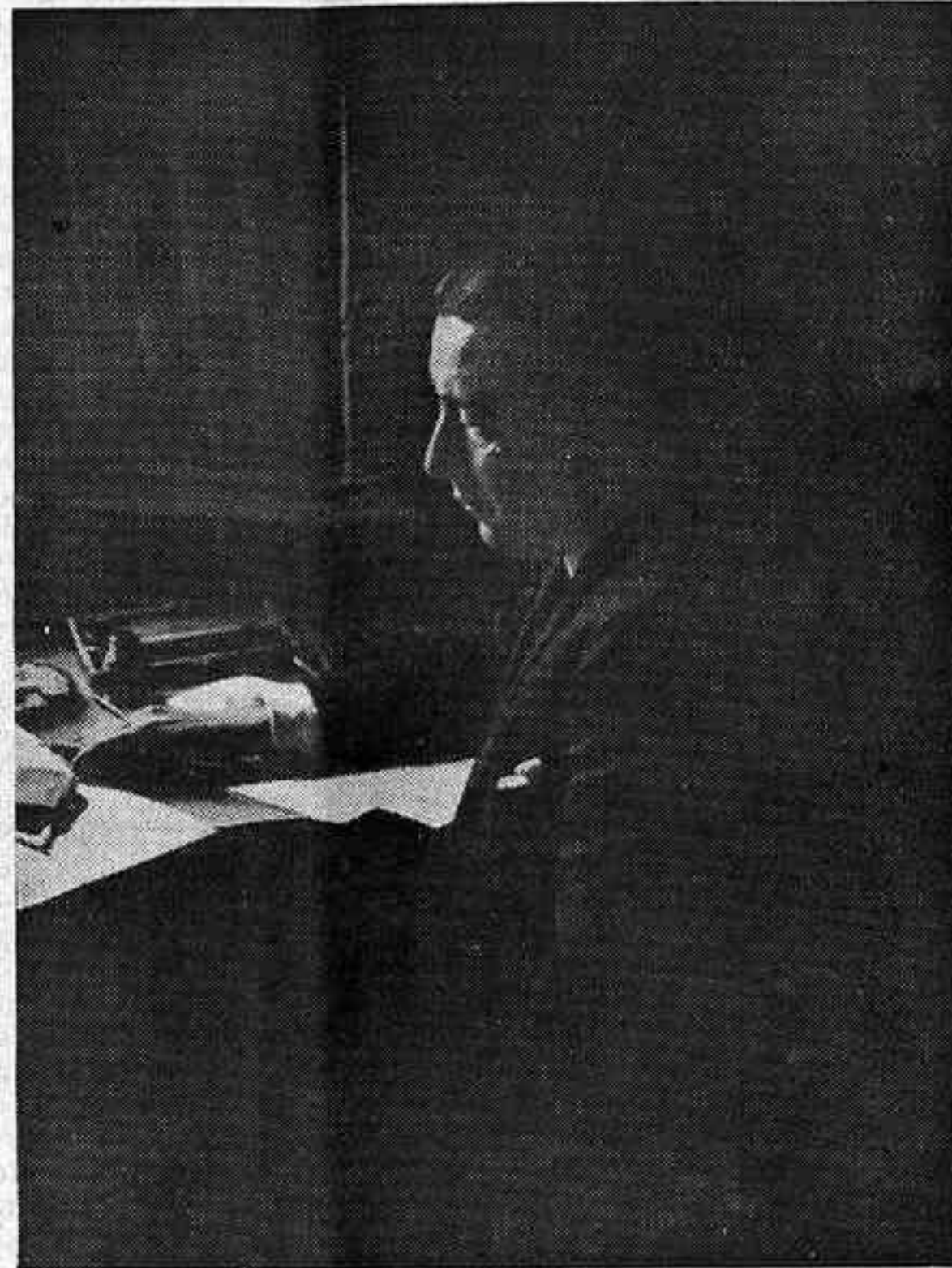
DE PARÍS ESTANT

Una recepció a l'Acadèmia

Entre els mil motius que estimulen la passió innata del ciutadà francès per les condecoracions, els càrrecs representatius i tota mena d'honors oficials, els *fauteuils* de l'Institut figuren entre els que són objecte d'una ambició més alta. Cada lloc vacant va succeït d'una trama de conxorxes i travetes per a recolzar o malmenar les diferents candidatures. Cada elecció és tempestada per una polseguera de plans, discussions, elogis i protestes acarnissades. Cada presa de possessió és una cerimònia

tothom que sap que una comissió de *Quaranta* examina sempre el text uns quants dies abans per barrar el pas a les tercerelles. Benoit se'n consola fent brillar de tant en tant una espurna de malícia en els seus ulls com per dir als que l'escolten: «Senyors, ja ho veuen... Perdonin si la cosa no és tan divertida com jo hauria volgut.»

Henri de Régnier, escardalenc, punxegut, distingidíssim, s'aixeca a contestar el recipientari. Quan més tard aprofitarà les velitats poètiques d'aquest per ofrenar una



Pierre Benoit

palma a la memòria de l'autor de *Tota la lira*, remarcarem tot seguit com posseïx el tipus exacte amb què el cinema, per exemple, representaria un il·lustre admirador de Victor Hugo. Amb paraules polides recalca al nou vingut l'agraïment que deu a la docta corporació que l'acull a una edat en què la majoria d'escriptors tot just inicien l'aprenentatge de la glòria fòssil. Evidentment, la bella forra negra dels cabells del novel·lista és una nota discordant entre calbes i barbes. Henri de Régnier deu escandalitzar-se'n i juraríem que no ha col·laborat gens ni mica a fer possible aquesta excepció. Quan s'ha tret el pes de sobre, passa a esgrimir el precedent del mariscal de Villars per justificar l'Acadèmia d'haver sofert la invasió de militars que hi entraren empesos per l'embriaguesa nacional dels dies que seguiren l'Armistici, i tot seguit, després de lamentar el gest olímpic amb què Clemenceau es girà d'esquena als que per aclamació li havien destinat un lloc sota la cúpula, anomena uns quants antecessors enlluernants perquè contrapesin els talents que, per malvolença o per badada, no foren mai de la casa. Molière, Saint-Simon, Balzac, Flaubert, Baudelaire. D'Alfons Daudet, ni una paraula. La seva envergadura literària és més reduïda que la dels noms citats per l'orador, però, possiblement la causticitat de *L'Immortel* encara cou.

La resta de la peroració s'esllavissa plànera, sense un modest soletisme o pleonasme filtrat entre els paràgrafs que durant una hora i mitja reparteixen honradament els caramels panegírics entre Lavisse, Benoit i Porto-Riche. La performance retòrica ha sortit tan arrodonida que un sector important del públic que ens volta ha decidit finalment substituir la devoció i l'expectació inicials per una beatífica somnolència.

Al costat del piquet de soldats honorífic i de l'escamot d'agents encarregats de l'ordre, una llarga fiera de persones esperava resignadament dues hores abans que s'obrisin les portes del Palais Mazarin. Per no haver tingut la previsió i la paciència d'aquesta bona gent i per haver-se repartit un nombre excessiu d'invitacions, ens toca seure en un setè rengle de tribuna materialment premats per un públic expectant i devot. L'Acadèmia traspu solemnitat pertot arreu. Els uixers van més llampants que els generals d'opereta. L'amfiteatre és ple del «tot París» de la mondanitat i de l'elegància barrejat amb literats de diferent graduació que han vingut, segurament a pendre vistes pel dia més o menys probable en què s'arribi el torn d'ésser els protagonistes de la festa. Els acadèmics ocupen, majestuosos i greus, llur seient. Abunda entre ells, com és de llei, la senectut decrepita i suscitaven el fàcil acudit que la majoria d'immortals tenen la mort a dues passes.

Sobtadament, el repic d'un timbal anuncia l'arribada del nou membre de l'Institut, que apareix sota la cúpula famosa assistit de Marcel Prévost i Georges Lecomte, els seus padrins. Veient-lo, se'ns confirma una vegada més l'observació que gairebé tots els personatges tenen un físic terriblement «qualsevol». Menut, rodanxó, els fulls del discurs cargolats en una mà, avança amb l'aire d'un alumne aprofitat el dia del repartiment de premis. Segons diuen, les recepcions de l'Acadèmia han impressionat sempre el debutant. Quan el gai Labiche passà aquest tràngol començà el seu discurs dient: «Senyors, vetaquí que la primera vegada que porto una espasa al costat és la primera vegada que tinc por.» Pierre Benoit segueix tan bé la tradició que deixa anar per terra el bicòrni, l'espasi i els guants en el precís moment que van a fotografiar-lo. Tot seguit, però, es retorna i inicia la lectura del parlament que durarà una hora llarga amb una veu grassa, monocorde, que fa ensopir. El protocol exigeix que aquest parlament sigui un elogi de l'acadèmic que, en morir, deixà lliure el setial que ve a ocupar l'orador. Georges de Porto-Riche, per negligència, caprici o manca de mitjans per a pagar la factura de la casaca verda, segons la malícia de les diferents versions, no se'ni mai al lloc que devia omplir després d'Ernest Lavisse. L'autor d'*Axelle* té de cantar, doncs, una doble lloanca; i ho fa amb un to banal, descolorit, a posta per deixar entreveure als que oloren fi un Lavisse personificador del savi oficial, que s'enfila a les situacions profitoses de l'ensenyament emparat per la tossuderia i l'astúcia del pagès d'origen, i un Porto-Riche afortunat per la coincidència d'unes determinades circumstàncies externes al seu talent d'autor dramàtic. No obstant, la superfluitat del discurs és impecable sempre; sense ni una esletxa per on saltironi l'anomenada d'entremaliat i faccions del seu autor. Però això no és cap sorpresa per a

VARIETATS

«IL MARE». — Rebem el «Supplemento letterario» d'*Il mare*, el popular quotidià genovès. Quin mutu desconeixement acusen —i ens acusen— les seves pàgines! Genovès-Barcelona era, un temps, un signe de relacions lligadíssimes per naus familiars. Ara, tot el panorama italià resta sempre al marge. I viceversa. La pàgina literària d'*Il mare* és molt interessant. És dirigida per Gino Savio i cura de la redacció E. F. Cerio, Em. Gazzo i E. Dodsworth, secretari. Potser, però, la secció més remarcable és la dels temes estrangers, sobre els quals hi ha la vigilància lúcida d'Ezra Pound que toca els motius americans. Basil Bunting, arrecerat també sota la calma amable de la *Riviera*, escriu sobre coses angleses. Eug. Haas és portaveu de vibracions alemanyes. Cura de les coses hispàniques Joan Ramon Masó i Ver, col·laborador nostre. El «Supplemento letterario» està fet sota un imperatiu de brevetat, que precisa — a l'encapçalament — una frase del Carducci: *Chi dice in dieci parole quello che può dire in due è capace d'uccidere suo padre.* (Déu meu, quants parricides en potència tenim a Catalunya!)

PREMSA COMARCAL. — Darrerament un publicista que té una fina noció de les coses que passen pel món, constata, penso que encertadament, l'excessiva importància que pren la premsa capitalina en certs països pròxims al nostre, i el necessari detriment que això provoca en la premsa comarcal. És evident que les capitals de província d'Espanya podrien dividir-se temperamentalment pel predomini de diaris de Madrid o de Barcelona que lleixen. Cercaríem endebades un tipus de premsa no capitalina de la importància de certs diaris de Burdeos o de Milà. Potser és degut a una excessiva submissió de les comarques a la capital que aquestes no arriben a posseir un to totalment acceptable. Si hom pogués acostumar-se a crear òrgans d'opinió prescindint — o paral·lelament — als de la capital, podríem arribar a una premsa comarcal més interessant. A Catalunya, cal confessar-ho, hi ha molt poques revistes no barcelonines que depressin la xafarderia municipal o la política de llogarret. Algunes es preocupen de coses de l'esperit, però sempre segons el darrer clic capitalí. I segurament tampoc és això el que interessa del tot.

ART DE VIBRAR. — I ens cal urgentment organitzar les vibracions aïllades amb què les comarques aspiren a no fer-se oblidar. I àdhuc organitzar aquestes vibracions en sentit de totalitat, i relació, i eficàcia. Ara mateix un grup d'entusiastes igualadins sota un rètol de coratge — *Avançada* — fa venir a donar una lectura de poemes a l'alt poeta Sebastià Sánchez-Juan. Vull remarcar aquest fet perquè ultra constituir un signe de continuïtat en l'activitat d'aquesta agrupació, i ésser per si sol un acte de devoció poètica, té un major interès pel fet que el poeta cridat és tingut per poeta minoritari, fruit de cenacle i selecció. A tots e's que hem contribuït a llençar unes llavors noves en el nostre ambient literari, ha de produir-nos una viva satisfacció cada fructificació d'aquestes més enllà de la penya dels convençuts i de la ciutat on tot es resol en xafarderia de veïnatge.

D.-P.

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16286 BARCELONA

JA HEU LLEGIT VIDA PRIVADA

DE J. M. DE SAGARRA?

NO DEIXEU DE FER-HO ÈS EL LLIBRE DEL DIA

Suscripcions a Diaris Estrangers i de Madrid

Servei ràpid i regular Sol·liciti la remesa gratuita de la llista de preus

LIBRERIA FRANCESA 8 i 10, Rambla del Mig

Societat Espanyola de Carbur Metàlics

Correu: Apartat 190 Teleg: "Carburas"

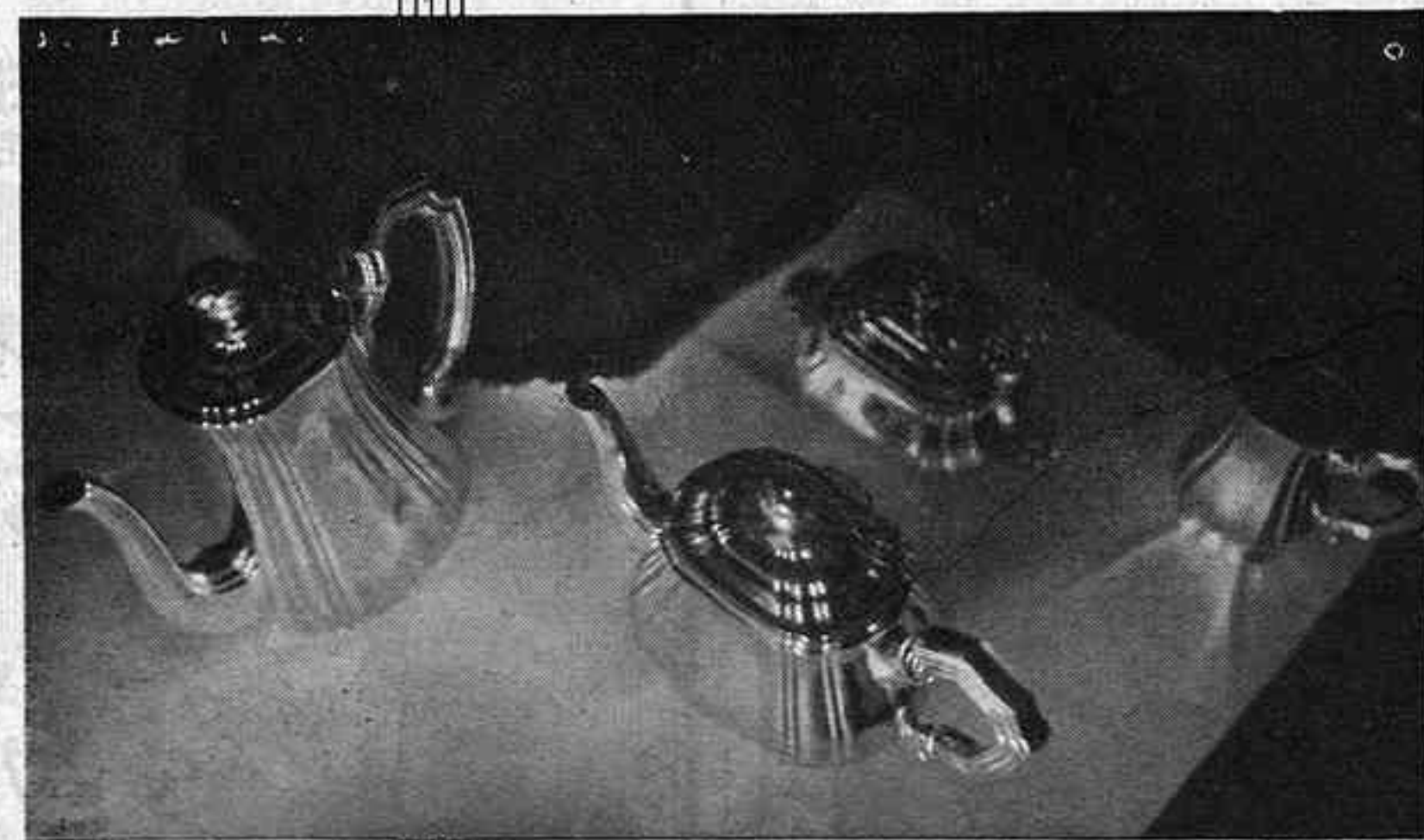
BARCELONA Mallorca, 232

Telèfon 75018

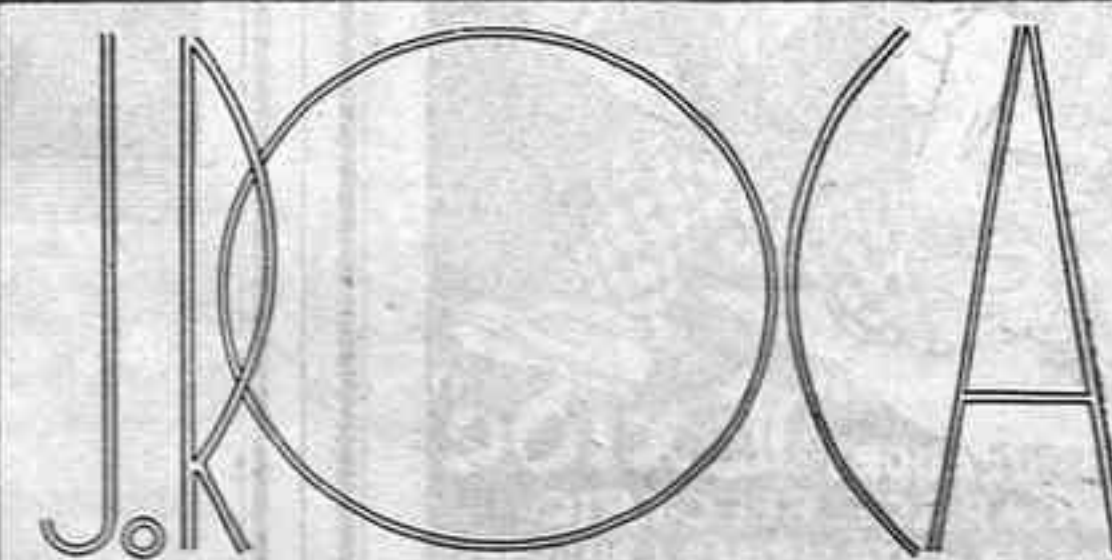
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES I FERRO SILICI :: SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

JOIER



PRESENTA EN PLATERIA EL MES NOU ORIGINAL.



Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

El I Saló del Cartell organitzat per l'Associació de Cartellistes ens ha donat l'avi-nentesa de pulsar l'estat actual del nostre cartellisme. En aquest gènere pictòric hem avançat considerablement; en pocs anys ens hem posat gairebé a la page. Però encara hi ha molta feina a fer.

Els nostres pintors i dibuixants han agra-fat afició al cartell. Això ho veiem constantment amb el nombre important de partici-pants en els concursos convocats per les cases comercials. I a més de l'afició, els

dia més segur. Canyellas en els paisatges grisos es mostra més sensible que en els de plena llum. Morató ha depurat el seu colorisme anterior i ha sabut construir el model amb major seguretat que abans. Dintre la tendència — continguda de color — de Palau hi hem vist unes matisacions cromàtiques més subtils i una més sensible diferenciació en les qualitats de la matèria pictòrica. I de Guinart podem dir que cada dia és menys espectacular i més pintor.

De les noves aportacions, assenyalem Solé



Pere Daura. — Deya (Mallorca)

nostres dibuixants han assimilat tot seguit els procediments cartellístics que avui dia estan en voga. La dèria de la modernitat en poques especialitats és més recomanable i menys perjudicial com en la fugissera impressió d'un cartell. S'ha dit i repetit que el cartell no és un quadre. D'acord. Però, què és un cartell? Per mi és, essencialment, una impressió. I permeteu-me que m'expliqui, perquè d'aquest concepte potser se'n pot treure alguna conseqüència.

Correntment el cartell actua sobre l'espectador durant un temps molt reduït. El veiem de passada, enganxat a les parets i captivant-nos per uns moments la nostra atenció. Doncs és en aquests moments, gairebé inconscients, que el cartell actua amb major eficàcia. I si en aquests instants la nostra receptivitat ha sofert una 'impressió especial', el cartell haurà complert amb la seva obligació. Si bo i pensant en la lluna veiem un cartell i continuem pensant en la lluna, serà senyal que el cartell no ens ha dit res. I un cartell necessita cridar molt fort, perquè el sentim en mig del batibull d'una ciutat.

Però aquest crit no s'aconsegueix per mitjà de contrastos violents de llum i ombra, ni amb colorines estridents, ni amb decorativismes pseudo-cubistes, ni amb es-tilitzacions artístiques. Aquest crit que ens ha d'impressionar i ens ha de fer oblidar la lluna, sols s'aconsegueix amb l'expressivitat essencial que ha de tenir tot cartell. I per a manifestar aquesta expressivitat és indispensable que contingui una emoció. En aquest sentit, el cartell pot ésser un art tan apreciable com el quadre de cavallet. Això és el que trobem a faltar en la majoria dels nostres cartellistes. Han cospat el procedi-ment, la fórmula moderna de l'affiche, però rars vegades aconsegueixen manifestar l'expressivitat essencial. Els nostres cartells comencen a parlar correctament, però encara no criden.

En el Foment de les Arts Decoratives han col·locat una placa escultòrica — obra de Josep Granyer — en agraïment de la valerosa actuació de Jaume Marco en la benemèrita entitat. De tot cor ens adherim a l'homenatge d'una personalitat com Jaume Marco, mereixedora d'estima per la seva constant actuació en la dignificació i renovació dels nostres bel·ls oficis.

Voltant per les sales d'exposicions hem vist que els coneguts pintors Canyellas, Morató, Palau i Guinart segueixen les seves respectives directrius amb un mestratge cada

Boys com una de les que prometen una visió interessant i que potser, més endavant, haurem de constatar amb major distinció. L'exhibició d'uns primers dibuixos de Josepa Maynadé ens fa creure, també, en la possibilitat d'una pròxima producció força apreciable. A Soledad Martínez li haurem de repetir i aconsellar que no segueixi eludint l'ofici. Si el moviment es demostra caminant, la pintura es fa pintant.

De l'obra dels pintors castellans Cristóbal i Florit no n'hauríem de dir res, perquè no acostumem subratllar aquesta mena de pintura embafadorament decorativista i estultament simbòlica, perquè ja fa massa anys d'aquest xarampió. Lamentem, no-més, que encara hi hagi artistes que en pateixin; i més si aquests són uns hostes mereixedors del nostre respecte.

Labarta, tal com diem en el breu comentari de l'exposició de «Les Arts i els Artistes», sembla que ha emprès una nova modalitat pictòrica. En l'actual renovament, sense despendre's del contingut constructiu de l'obra anterior, ha aconseguit una major intensitat expressiva. En les teles *El tujol* i *Montseny* és on millor es manifesta la superació assolida per la nova tendència d'aquest intel·ligent pintor.

L'exposició més interessant de l'actual quinzena és la de les obres de Pere Daura. D'ençà del triomf obtingut per Daura en el concurs de «Montserrat vist pels pintors catalans» era cada dia més esperada aquesta exposició. I val a dir que Daura ens ha deixat satisfets.

En els paisatges d'aquest pintor, el més impressionant, i abans que tot, és el do innat del color. El cromatisme de Daura és violent, i fins de vegades estrident, però sempre amb la força dels bons coloristes. La pintura de Daura pot resultar, de vegades, insuficientment dosificada de valors, però no serà mai inexpressiva. Porta l'empenta d'un temperament autèntic. I és curiós descobrir en la seva fuga impetuosa un cert parentiu amb una de les èpoques de Joaquim Mir. Amb tot i la diferència essencial del concepte pictòric entre els dos pintors, hi ha la inevitable coincidència dels veritables coloristes, i, especialment, la semblança de dues obres igualment passionals i directes.

En l'obra de Daura, però, hi manca un cert repòs. Un cert control per subjectar les impetuositats instintives. Potser només es tracta d'una inquietud esporàdica. Perquè, ben mirat, val més comptar amb una fuga que s'hagi de contenir, que no amb una correcta digitació que s'hagi de vivificar, pel buf més o menys diví que, segons diuen, tots portem a dintre.

MÀRIUS GIFREDA

Jules Chéret, cartellista

Acaba de morir Jules Chéret, el fundador del cartellisme artístic. Abans de Chéret existien certament cartells anunciadors dibuixats per artistes de totes les categories. Però el concepte modern del cartell artístic neix de la gràcia i de l'enginy de Chéret. El cartell anunciador era petit, manso, afegidament *prôneur*, vulgarot com els anuncis dels diaris d'antany; en un mot, no tenia pena ni glòria, no vivia. Realment, si bé existien cartells, l'art cartellístic no es coneixia pas abans de Chéret. Parlar aleshores d'art del cartell hauria produït tanta estranyesa com ens causaria avui parlar de l'art de les guies de ferrocarrils.

Chéret fou el primer cartellista en tant que l'imaginador, el realitzador i l'entronitzador del cartell concebut com una pintura mural del carrer, prou potent per a poder lluir a l'aire lliure i en el brogit i en l'aiguabarreig dels carrers i places de les ciutats més populoses i agitada.

Chéret concebé el cartell modern de manera completament oposada al cartell tradicional, ço és: fent preponderar la composició artística sobre l'alfabètica; reduint l'anunci discursiu fins al laconisme i bo i engrandint l'anunci pictòric. L'empresa era temerària perquè no existien precedents, no se n'havia fet l'experiència. Els mateixos anunciadors s'havien de resistir al nou estil anunciador — així fou: al començ es resistiren perquè la fórmula de Chéret els semblava escandalosa des de tots els punts de vista. Chéret hagué de lluitar enormement per a imposar-se a París mateix, on tothom, i principalment el comerciant, sospira per la novetat. Si no arriba a trobar un mecenas que li finançi l'empenta, Chéret hauria probablement sucumbit; i és possible que, en conseqüència, el cartellisme no hagués triomfat per les vies de concisió, estridència i verbola que li traçà aquell atrevit artista.

Per tal de suplir la xerrameca apolo-gètica i torrencial dels cartells prehistòrics per l'eloqüència de la imatge, Chéret necessitava uns colors més llampants que els colors més brillants, una exaltació del color que pogués combatre les colorines, els sorolls i la gesticulació boja, boja, boja, del carrer; una paleta que pogués resistir la claror del mateix sol en l'esbataament dels bulevards; i, per torna, unes composicions que poguessin lluitar també amb el pandemonium del carrer parisenc. Vers l'any 1870 començava a cridar l'atenció l'impressionisme amb els contrastos de color que li són propis i característics, els quals aleshores semblaven xisclar i bromular en la tradició de pintura bituminosa com estridències i cacofònies. Els ulls avessats a la forscor i a les ranciors d'aquella paleta tradicional no podien copsar la raó del colorisme impressionista; però els ulls afinats, els temperaments subtilment picturalistes, prou saberen desitjar-se dels vicis de l'enfumat i de la indigència colorística; i assimilar la troballa dels Impressionistes; entre aquests ulls vius i desperts hi havia en primer rengle els de Jules Chéret. Ell es féu seva la paleta de colors primaris de l'escola de Battignolles i l'aplicà, en grans masses simples i quasi planes, a la composició cartellística.

Chéret era un esperit francès i parisenc en la més pura accepció del mot en aquella tan *grivoise* fi de segle. Mai París no havia estat tan parisenc com a la fi del segle XIX i a començaments del que corre. La guerra matà aquell París o l'adormí *sous les toits*. Al carrer els abusos de *Grosse Bertha* i dels *gothas* i *seppelins*... Set anys després París es despertava tot un altre: un París meravellós, més monumental, més imperial, més impressionant, més carregat d'història

i més auriolat de glòria... més francès que mai — però menys *gaulois*. Chéret condensà en els seus cartells la gràcia picant d'aquell París d'avantguerra, on hi havia encara molts i bons residus del segle dels Lluïsos, un bon tros de desvergonyiment *gavroche*, un bocinet de canalleria montmartrenca, força pierrots i ballarines, un raig de bohèmia i unes gotes de cuplet apatxe. Una ronda de *concerges* i de tota mena de contrastadors de la gràcia fem-nina: el *croquemort* oposat a la *midinette*, el *ramoneur* i la *Colombina*, el *piou-piou* i la *bergerette*, animava en volentants farandoles aquelles composicions a la Boucher i amb ritmes a la Tiepòlo; simfonies primaríssimes, on dominava el blau, després el groc; on els vermells i els verds desapareixien tot jugant el paper que els pertoca, on el blanc portava la batuta... Era meravellós, París se'n trobava alegrat, embriagat. Perquè el cartell de Chéret illuminava en ple dia amb els seus colors llampants sobre blanc la negror de l'edificació i del paviment; triomfava de la pluja i del fang; desarmava la ferocitat de l'hivern bo i envermellint còmicament els nassets arromangats de les noies maques encartellades. París es trobava amb un es-cric d'alegria perquè els personatges de Chéret es produïen amb totes les formes de la rialla; espontànies, justes i extraordinàriament expressives florien en els cartells de Chéret totes les espècies i subespècies del riure; i els personatges de Chéret que no rein tenien la virtut de fer riure. Oh, com triomfava Chéret!... Chéret era adorat. Els seus cartells eren estimats com obres d'art excel-ses. Hi havia parisencs que eixien sigillosament de nit a arrencar curiosament aquells anuncis per a col·leccionar-los. Ara és el Museu Carnavalet qui els col·lecciona.

Capiello ferí amb ganivetada italiana el cartellisme iniciat per Jules Chéret. Capiello trobà una fórmula més concisa, i, per tant, més cartellísticament colpidora: una sola figura i una sola intenció; un monòleg repicat en lloc d'una escena de *revue*. D'altra banda exaltà més encara el color per mitjà de la trampa que consisteix a destacar els colors primaris sobre fons negre; aleshores el blanc ocasional adquireix una força de fulminant. Darera Capiello vingué la concepció germànica del cartell, amb predomini del negre contrastador, però, així sí, no tant per a exaltar el color com per aconseguir efectismes patètics. Per fi vingué la renaixença del cartell francès d'estil cubista, tot just insinuador però jugant fort amb l'allusió i amb el sintetisme de la composició, especulant també amb el patetisme, amb els colors neutres, àdhuc amb colors sinistres, i contrastant, ultra els colors, les línies i els plans rígids amb tortuositats de serp i amb valors degradats.

Tot això, que fou sorprenent, arreo-nava el cartellisme de Chéret, el qual avui ens semblaria un anacronisme. El cartellisme del nostre temps no és pas nat per alegrar les negrors de París ni les de cap altra capital. El cartellisme d'avui dia, molt millor que el de Chéret, no és tan gai perquè és en essència menys variat; és un cartellisme que anuncia un sol producte: l'an-goixa universal.

Arreconat el seu cartellisme, ell, Chéret, no es deixà pas arreconar de la mateixa manera. Dedicat a la decoració d'interiors aconseguí èxits no tan sorollosos encara que igualment remuneradors. També pintà retrats. La pintura de Chéret no és però res que mereixi un entusiasta comentari: se la pot considerar almenys pels insospitats efectes que aconsegueix quan és aplicada decorativament, particularment quan

és aplicada a la tapisseria. Chéret féu projectes d'entapissats per a seients rics, projectes pintats al pastell, els quals, pels temes desenrotllats, no difereixen pas dels temes *gaudiolescos* del seu cartellisme. La manufactura dels Gobeïns interpretà tan meravellosament aquests pastells que els féu, de molt, superiors als originals; ben al revés del que succeïx, per exemple, amb Raffaello i Goya.

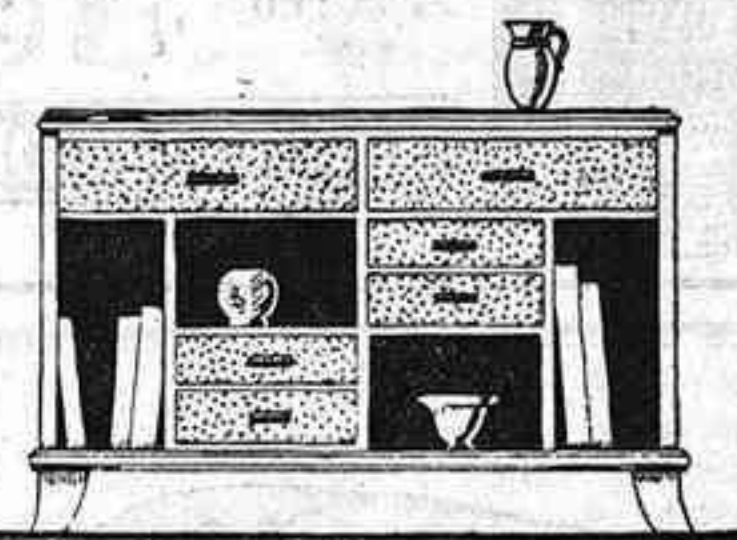
I ara, per acabar, per tal de justificar



Cartell de Jules Chéret

aquestes absoltes fervoroses resades a la mort d'un artista de segona o de tercera categoria, preguntem-nos: On seria el cartellisme sense Chéret? Hauria sortit un altre innovador tan ardit i tan ben orientat com ell? No s'hauria orientat el cartellisme cap a la forma de cromatolosa que des de Nord-Amèrica ja començava a envair Europa?

JOAN SACS



BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

Pasta de Cera

El fang que l'artista treballa amb més gust

Olivera, 25 - Telèf. 31816



raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

SYRA Sala d'exposicions

Arbres de Nadal Objectes per a presents

DIPUTACIÓ, 262 - TELÈFON 18710

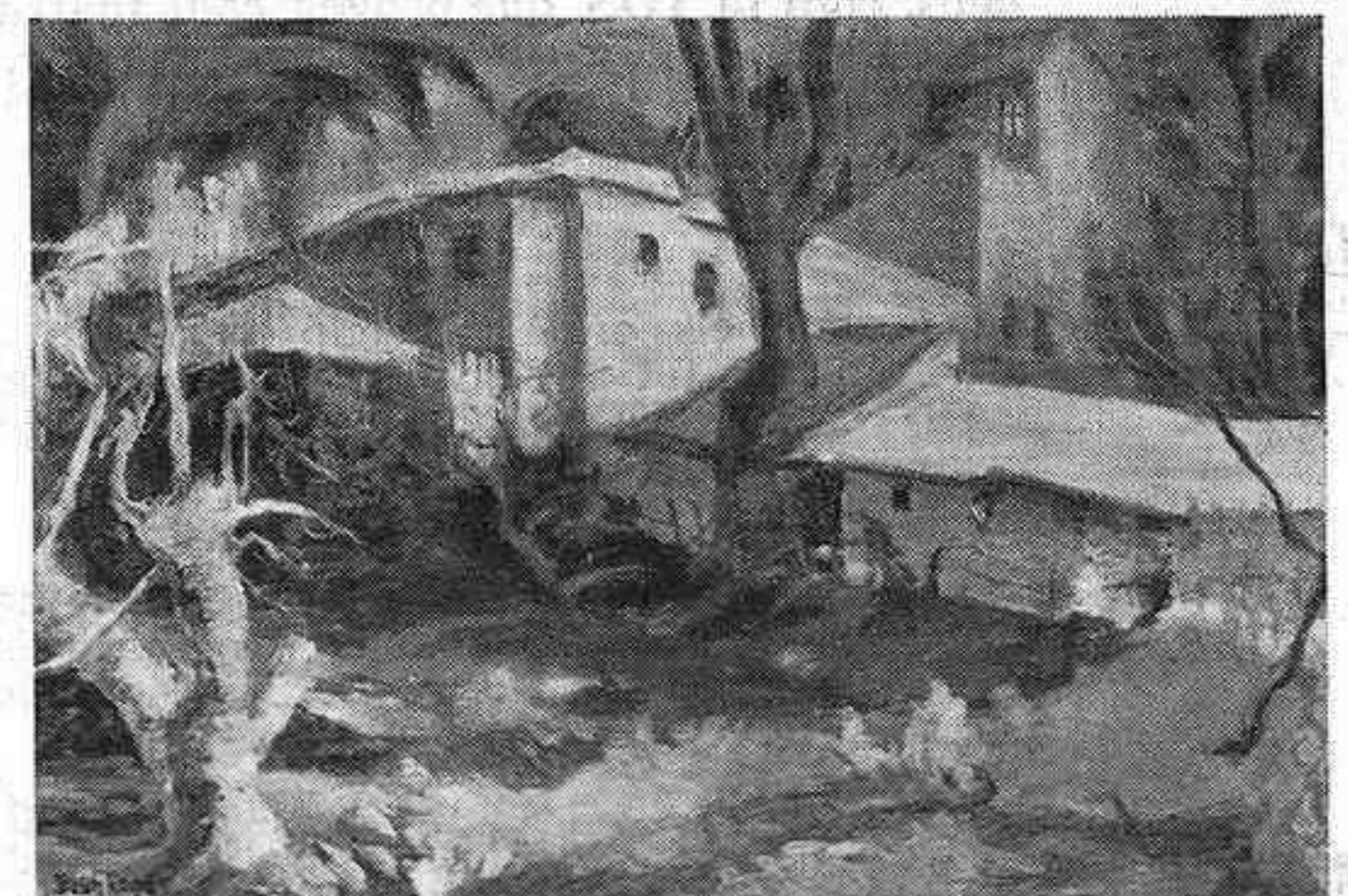
VISITEU
THE CATHEDRAL SHOP
(LA CATEDRAL)

Corribia, 15 (enfrent de la Catedral) Barcelona

Records típics de totes les regions d'Espanya

(Es parla català)

EXPOSICIÓ BOSCH-ROGER



LA PINACOTECA

PASSEIG DE GRÀCIA, 34

INAUGURACIÓ : DISSABTE, 10 DESEMBRE

L'ART D'ESMALTAR

S'ENSENYA

LLIÇONS ÚNICAMENT PER A SENYORETES
ESCRIURE A "MIRADOR"

EXCLUSIVES DE VENDA

URALITA, S. A.

OBJECTES PER A PRESENTS

Cristalls Orrefors : Porcellanes Ginori-Copenhaguen
Plateria, etc.

Passeig de Gràcia, 90

Passeig de Gràcia, 47

DISCOS

Música simfònica

No se n'edita molta, però encara es veu l'esforç dels editors de mantenir en els catàlegs aquest gènere. Aplegant els discos d'octubre i novembre, trobem dues obres que no són de les que sovintegen en els concerts: l'una, l'Obertura 1212 de Txai-kowski; l'altra, la Segona simfonia de Brahms. Totes dues són interpretades per l'Orquestra Simfònica de Filadèlfia. Al costat d'aquestes obres trobem repetides altres edicions anteriors, més conegudes, com el poema simfònic de Borodin A les estepes de l'Àsia Central.

Els discos ens han donat a conèixer una gran quantitat d'obres de Txai-kowski d'un interès i valor musical molt relatiu, però que tenen la virtut d'agradar al gran públic. Un director d'orquestra, tot i que no sigui primmirat, ha d'exigir de les obres un cert grau artístic, i val a dir que en aquesta obertura és difícil trobar-lo. En canvi als programes de discos hi fan bonic i permeten al botiguer fer sentir una bona orquestra al client que no vol enlairar-se amb la música selecta. Aquesta obra té solament un valor anecdòtic molt relatiu; l'autor empra els himnes patriòtics a dojo combinant-los amb una orquestració sorollosa i efectista.

De les tres Simfonies de Brahms, la més coneguda i la que més sovintegen en els programes dels concerts és la Primera. Aquí, però, les coneixem totes per l'assiduitat que els dedica el mestre Casals. A la música de Brahms, i més a les noves obres simfòniques, no s'hi arriba sinó després d'un tracte ben freqüent. Una sola audició poc hi fa, i per això els discos d'aquestes simfonies tenen un gran valor en acostar aquesta música a l'oïent.

Els discos de la Segona simfonia són dels més perfectes que darrerament s'han publicat. D'una sonoritat perfecta, permeten seguir amb facilitat tota l'obra, i com que d'altra banda aquesta simfonia, tot i no tenir la grandiositat de concepció de la primera, té una forma més melòdica i amable que escau més als discos, fa que dissordadament aquests no poden contenir ampullositats orquestrals. Especialment el primer i tercer temps, per mitjà del gramòfon s'escolten d'una faiso perfecta i l'oïent pot gaudir completament les bel·leses que contenen.

Encara que no és d'aquest lloc, com que de música teatral hi ha ben poca cosa als discos, anotarem ací el disc que omple el tenor Fleta amb dos fragments de sarsuela. Dels dos preferim el de Maria la Tempranica de Moreno Torroba, en el qual l'autor palesa una vegada més el seu gust musical i l'interpret les seves condicions per aquests fragments de caràcter emotiu que canta amb força traça.

Txaikowski. — Obertura 1812. — Op. 49. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Cia. Gramòfon, DB 1663/4. Brahms. — Simfonia i 2 en re major. — Op. 73. — Allegro ma non troppo, Adagio, Allegretto grazioso, Allegro con spirito. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Companyia Gramòfon, AB 723/728. Moreno Torroba. — Maria la Tempranica. — M. Fleta. — Cia. Gramòfon, DB 1747.

SUPER SIMPLEX

PETIT DE TAMANY PERO DE RESULTAT GRANDIOS. ALTAVEU DINÀMIC. QUADRANT ILLUMINAT. CALIBRAT EN VÍDEO-CICLES. VÁLVULES R.C.A. MODERNÍSSIMES. SENSIBILITAT: 1 MICROVOLTA. SELECTIVITAT: 10 VÍDEO-CICLES. SENSE LES EMISSIONS ESTANCERDES. SENSE ANTENA NI QUADRO. SUPER SIMPLEX 5 VÁLVULES AMB EL RENDIMENT D'UN SUPERHETERODI DE 7 Pts. 650. SIMPLEX 4 VÁLVULES AMB EL RENDIMENT D'UN 5 Pts. 460. DISTRIBIDORS PERA ESPANYA. AUTOTRACCION ELECTRICA, S.A. MOYA, 6-B - TEL. 77420.

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS TALLERS GRÁFICS PATRICI ARNAU VERDAGUER, CALLIS, 3, 5, 7 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA). ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856.

ABRICS CONFECCIONATS COM ELS DE MIDA F. Vehils Vidal 7, Plaça Universitat, 7 Tall immillorable Confeció superior Classes extres DES DE 75 Ptes. - 90 Ptes 125 Ptes. i 150 Ptes PLOMES 16 Ptes. - 20 Ptes. 25 Ptes. i 30 Ptes. IMPRESOS COSTA Asalto, 45. - Barcelona



DIUMENGE ANGLES

—Escolta, papà: els diumenges, la marxa també puja? (Punch, Londres)



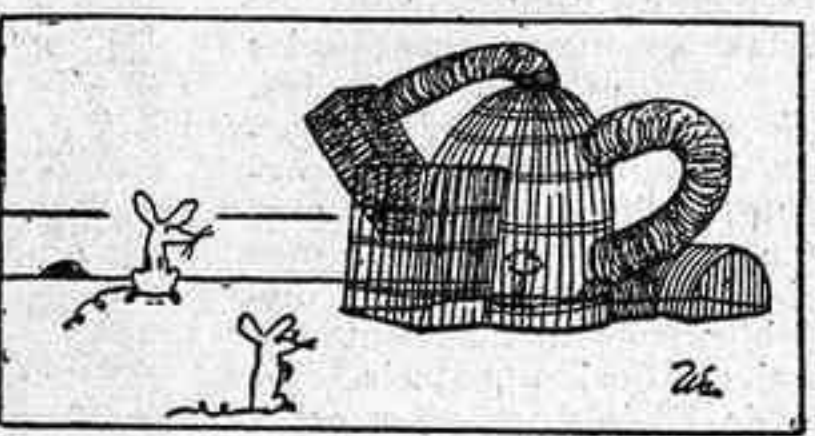
—Quina enveja al poble quan sàpiguen que hem vist córrer el Gran Premi! (Le Rire, París)



—Voldria un permís per anar a una festa de família. —Un casament? Un bateig? —No, és que maten el porc. (Gringoire, París)



Rodant l'escena de la tempestat de Pau i Virginia. (Radio Magazine, París)



La rata.—Ara sí que em dono. No sé pas com ens hi farem aquí dintre! (Life, Nova York)



—Fas mal fet de beure. L'alcohol és una metzina lenta. —Oh, no tinc cap pressa! (Ilustrowany Kuryer Codzienny, Cracòvia)

Els Poetes, Els Pintors, Els Músics... donen glòria a la llengua, al paisatge i al folklore de la terra. La indústria catalana també fa obra patriòtica exaltant l'esperit laboriós i tenaç de la nostra raça. PODEM AFIRMAR que en el món no es produeix res de millor que els SABONS D'AFAITAR elaborats amb les cèlebres sigües de La Garriga. PROVA'LS I JUTJA TU MATEIX Català... És el TEU sabó. BLANCAFLOR 1,25

Deixeu-vos d'experiments! Hi ha malalts, sobretot d'afeccions aparentment lleus, com la TOS, que proven cada marca que surt. Sense seguir un tractament estricte, van assajant un medicament darrera l'altre. Sense saber si la fórmula és encertada. Sense exigir la garantia d'un Laboratori conegut.

Pastilles Dr. Andreu 'UNA PESSETA LA CAPSA!' Sense que els cridi l'atenció la venda cada any major d'un medicament famós com les PASTILLES del Dr. ANDREU, terapèuticament insuperades fins avui... El malalt prudent no exposa el seu estómac a inútils provatures. Es fixa en els resultats de les PASTILLES del Dr. ANDREU i les adopta per sempre.



—Encara vols més diners? Sembla que no sàpigues a canvi de quins sofriments els guanya ton pare... (Ric et Rac, París)



—Ahir vaig denunciar que m'havien pres el rellotge, i avui l'he trobat a l'oficina. —Ha fet tard. El lladre ja està agafat. (Lustige Blätter, Berlín)



El motociclista.—Quants quilòmetres fins al primer poble? El pagès.—Quinze ben bé. Però amb aquesta eina, no n'hi deu haver ni cinc. (Lidove Noviny, Brno)



CASA DE SALUT —Endevina què tinc a les mans. —Un cavall i un cotxe. —Trampós! Has mirat. (The Humorist, Londres)



Ei conferenciant en 'atournée' (Der Querschnitt, Berlín)

RADIO CATALONIA 133 BALMES 133 AGENCIA CROSLLEY 5lmps CHEVALIER 635 Pts 5lmpara PACHI 585 4lmps CHIQUILIN 455 20 mesos de crèdit Receptors a 2'50 ptes. setmana

DISCO IRROMPIBLE

¡NERVIOSOS! Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), memòria, vertígens, fatiga corporal, tremolors, dispòsies nervioses, palpítacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós. Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, fans fístics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc. aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut. Basta pendre un flascó per convèncer-se'n Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica. NOTA.—Dirigit-ne a tramontant 0'25 ptes. en segells de correu per al franquisme a Oficines Laboratorio Sòkarsky, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA ANTONI MARTI Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Suscriviu-vos a MIRADOR Pelai, 62. - BARCELONA BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO Et Sr. que viu a carrer n. es subscriu a MIRADOR del preu fixat de 3'50 ptes. trimestre. de de 193.